

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Franjo Ogris, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XI.

Celovec, petek, 13. julij 1956

Štev. 28 (742)

Zvezni kancler Raab:

Še letos konkretizacija člena 7 Državne pogodbe

Zvezni kancler ing. Raab je pred nekaj dnevi odgovoril na vrsto vprašanj, ki mu jih je posebni dopisnik Tanjuga stavil s področja zunanje in gospodarske politike Avstrije.

Nevtralnost in pristržni stiki z drugimi deželami

O avstrijski zunanji politiki je kancler dejal, da je le-ta v veliki meri določena z ustavnim zakonom, ki proglašča nevtralnost Avstrije in ji nalaga obveznost, da je nevtralna v vojni, kar pomeni, da se Avstrija ne bo pridružila nobenim vojaškim koalicijam, niti ne bo tujim četam ali vojaškim

oporiščem mesta na njenem ozemlju. Zato se avstrijska zunanja politika — je dejal — lahko posveti izključno miroljubnim ciljem in je naša težnja, doseči z vsemi deželami pristržne gospodarske in kulturne stike, ter sodimo, da bomo z dosledno nevtralno politiko prispevali k nadaljnji utrditvi miru in da bo tako vsaj v srednji Evropi prišlo do pomiritve in do ureditve odnosov.

Vojska za obrambo nevtralnosti

Govoreč o novi vojski je kancler dejal, da pripisuje Avstriji poseben pomen ustanovitvi svoje vojske, kajti biti moramo oboroženi, da bi v primeru potrebe branili svojo nevtralnost, čeprav upam, da nam tega ne bo treba nikoli storiti.

Avstrija in OZN

Glede sodelovanja Avstrije v Organizaciji združenih narodov je kancler Raab poudaril, da se bo Avstrija tudi v okviru te organizacije zavzemala za mir in za sporazumevanje. Podprla bo zahteve ne-

razvitih dežel, ker sodi, da zboljšanje življenjske ravni v teh deželah lahko odpravi stalne vzroke nevarnosti tako v političnem kakor gospodarskem oziru.

Odnosi med Avstrijo in Jugoslavijo

Mislím, da sta lahko tako Jugoslavija kakor Avstrija popolnoma zadovoljni z dosedanjim razvojem odnosov dobrih sosedov, je izjavil Raab ter poudaril zlasti stike na gospodarskem in kulturnem področju, pri katerih lahko pričakujemo, da se bodo še nadalje razvijali spriču dobre volje na obeh straneh. Omenil je tudi obisk maršala Tita v Moskvi ter izrazil prepričanje, da bo prispeval k utrditvi miru, kakor tudi k neodvisnosti Jugoslavije.

Člen 7 Državne pogodbe

Kancler Raab se je dotaknil tudi vprašanja narodnih manjšin v Avstriji ter izjavil, da pripravljajo in da bodo letos jeseni uveljavili predpise, ki bodo konkretizirali določbe člena 7 Državne pogodbe, nanašajoče se na pravice narodnih manjšin.

Adenauerjev položaj ponovno ogrožen

Ni prvič, da se v Zapadni Nemčiji pojavljajo ostra nasprotstva proti sedanjemu kanclerju Adenauerju in njegovi politiki. Zdaj je prišlo celo že tako daleč, da krožijo v Bonnu tajne liste, s katerimi zbirajo podpise za strmoglavljenje Adenauerja. Ta prizadevanja stremijo za tem, da bi izključili Adenauerjevo krščansko-demokratsko stranko iz vlade in na njeno mesto pritegnili socialiste.

Zamenjavo Adenauerjeve vlade z novo koalicijo, v kateri bi sodelovali tudi socialisti, je na socialističnem kongresu v Münchenu zahteval tudi predsednik SPD Ollenhauer. Ostro je napadel Adenauerjevo politiko in se izrekel za nemško-sovjetske razgovore o vprašanju združitve Nemčije, ki da je glavna zahteva socialnih demokratov. Hkrati je govoril tudi o reviziji vojaških zakonov (Adenauerjeva koalicija jih je sklenila proti glasovom SPD po zelo ostri debati) ter pripadnosti Zapadne Nemčije Atlantskemu paktu, torej ukrepov Adenauerjeve vlade, ki da so bistveno poslabšali izgleda za zopetno združitve Nemčije.

Člani nove vlade na poti k zapirski (AND/Keystone)

Vprašanje slovenskega uradnega jezika pred celovskim sodiščem še vedno nerešeno

V četrtek, dne 5. julija 1956 je senat celovskega deželnega sodišča pod predsedstvom višjega svetnika deželnega sodišča dr. Lampersbergerja in prisodnikov dr. Trösterja in dr. Arnolda razpravljal o prizivu našega odgovornega urednika tov. Radota Janežiča proti obsodbi v tožbi, ki jo je zaradi žaljenja časti proti njemu vložil šentjakobski župnik Andrej Karicelj.

Tov. Rado Janežič je, kakor smo poročali, dosledno zahteval obravnavo v slovenskem jeziku na osnovi določb člena 7 Državne pogodbe. Potek obravnave v tem pogledu je naravnost vzorni primer, kako težko je našemu človeku priti do pravice. Pritisk na odvetnika, igra paragrafov, več ali manj načrtno beganje človeka, ki zahteva slovenski uradni jezik in končno grožnja z državnim pravdnikom zaradi prizivu izražene občutene krivice — o vsem tem bi človek lahko napisal dolgo povest liki Hlapca Jerneja.

Toda kljub vsemu tudi prizivna obravnavo v vprašanju jezika ni prinesla rešitve. Kakor v vseh dosedanjih primerih se je tudi ta senat izognil potrebnim jasni odločitvi na ta način, da je izjavil, da še ni izvedbenih določb za člen 7. Ta utemeljitev sicer absolutno ne drži, ker je v vladnem predlogu prav glede predmetnega § 3 člena 7 izrecno povedano, da je določba o

slovenskem uradnem jeziku dodatno k nemščini »brez vsake izvedbene zakonodaje neposredno uporabna«. Ker je naš odgovorni urednik v svojem prizivu na to pojasnitev v vladnem predlogu sodišče izrecno opozoril, se nam zdi, da sodišče priziva vsaj v tej točki ni rešilo. Zaradi stvarne povezanosti tudi vseh ostalih točk priziva s to osnovno točko je šla po našem rešitev priziva mimo zadeve sploh in bo o tem spregovorila zadnjo besedo generalna prokuratura. To še posebno tudi zaradi tega, ker je prizivni senat v bistvu priznal vse iznešene utemeljitve in celo sam izjavil, da ne gre, da bi kakršen koli sodnik samovoljno izjavljali, če ima njegov sodni okraj tudi slovensko odnosno mešano prebivalstvo. Prav to pa je avtoritarno izjavila prva instanca in proti temu je bil tudi vložen priziv, ki je na ta način po našem mnenju ostal tudi z razsodbo prizivnega senata nerešen. Baš nasprotno se nam zdi vsaj ustmena utemeljitev zavrnitve priziva popolnoma nelogična. Če bo ostala tudi pismena utemeljitev ista, je po našem mnenju generalna prokuratura nikakor ne bo mogla potrditi.

Potek procesa pa je pokazal še nekaj: za navadnega pripadnika manjšine je vsaj pred sodiščem priti do svoje v Državni pogodbi zajamčene mu pravice skoro ne-

mogoče! Tu je izpostavljen labirintu paragrafov, kjer mu za jezikovno borbo ni na razpolago niti ne pravnega zastopnika. Če zaradi tega potem ubere pot Hlapca Jerneja, pa bo kakor ta zaman iskal pravico...

Pri tej obravnavi pa je še druga žalostna zadeva. Nasprotnik tudi glede zahteve po slovenski obravnavi je slovenski župnik iz St. Jakoba v Rožu. V njegovem imenu se je že od vsega početka protivila proti zahtevi našega odgovornega urednika po slovenski obravnavi njegova pravna zastopnica in je proti tej zahtevi nastopila tudi na prizivni obravnavi, čeprav bi po njenem mnenju sodišče moralo obravnavati v slovenskem jeziku, če bi bil to zahteval tudi tožitelj. Tednik-Kronika je z uvodnikom odvetniškega pripravnika dr. Janka Tischlerja svojčas sicer skušal moralno in pravno zagovarjati to župnikovo zadržanje, češ, da je treba stvari postaviti na pravo mesto; toda oboje se je izkazalo kot silo klavrno. Z zgolj formalno obsodbo odgovornega urednika g. župnik nikakor ni dobil moralnega zadoščenja, pač pa so s ponudbo dokaza resnice trditve v inkriminiranem članku ostale slej ko prej neizpodbite. Pravno postavljanje dr. Janka Tischlerja pa je sam prizivni senat zavrnil in ovrgel s svojo utemeljitvijo, da jezikovni spori nikakor ne morejo biti zadeva sodnika odnosno pravosodja.

Generalni sekretar OZN na Dunaju in v Beogradu

V okviru svoje evropske turnee je generalni sekretar OZN Hammarskjöld najprej obiskal Sovjetsko zvezo in nato preko Prage prispel na Dunaj. Med svojim bivanjem v Avstriji je imel razgovore z najvišjimi predstavniki avstrijske vlade, nato pa je v torek z letalom odpotoval v Beograd. Po sprejemu pri predsedniku Titu ter razgovorih z drugimi jugoslovanskimi voditelji se je včeraj popoldne podal na pot v Švico.

Medtem ko je bilo pri razgovorih v Moskvi glavni predmet vprašanje Bližnjega vzhoda, se je Hammarskjöld v Pragi ponovno izrekel za sprejem LR Kitajske v OZN. Na Dunaju pa so v prvi vrsti obravnavali vprašanja, ki zadevajo sodelovanje Avstrije kot nove članice v tej mednarodni organizaciji.

Pred novo azijsko-afriško konferenco

Koncem tega leta ali začetkom prihodnjega leta bo v Kairu nova konferenca azijskih in afriških dežel, ki so že lani sodelovale na znani bandunški konferenci. Vlade teh dežel so se namreč sporazumele, da je treba sklicati drugi sestanek neodvisnih afriških in azijskih dežel, da bi na njem obravnavali mednarodni razvoj po zadnji konferenci.

Na kairski konferenci bodo verjetno sodelovale poleg dežel, ki so se udeležile sestanka v Bandungu, tudi nekatere druge dežele, in sicer Tunizija in Maroko, prav tako pa je možno tudi sodelovanje Avstralije in Nove Zelandije.

Medtem ko so se v zvezi z novo konferenco sporazumeli glede kraja zasedanja, obstojajo glede termina še vedno deljena mnenja. Cejlon, Egipt in Indonezija so zato, da bi bila konferenca še letos, Indija pa predlaga, naj bi bila šele v začetku prihodnjega leta, ker se boji, da bi drugače soupadala z najvažnejšimi pripravami na indijske parlamentarne volitve, ki bodo februarja 1957.

Nemčija zavlačuje sporazum o jugoslovanskih terjatvah

Ko je bil 10. marca podpisan med Jugoslavijo in Zapadno Nemčijo sporazum o jugoslovanskih predvojnih in medvojnih finančnih terjatvah, je bilo slišati, da sta se parlamenta obeh držav dogovorila, da bo sporazum ratificiran še pred poletnimi počitnicami. Zdaj pa se je zgodilo, da je nemški parlament svoje zasedanje zaključil s sprejemom zakona o vojaški obveznosti, medtem ko je bilo vprašanje jugoslovansko-nemškega sporazuma odstavljeno z dnevnega reda, to se pravi, s taktično potezo odloženo za najmanj tri mesece.

Zanimivo pri tem vprašanju je zlasti dejstvo, da so se v vrstah Adenauerjeve stranke in med poslanci iz koalicijske večine že več dni poprej širili glasovi, ki so bili proti ratifikaciji tega sporazuma. Vprašanje so povezovali z obiskom maršala Tita v Sovjetski zvezi ter z jugoslovansko-sovjetsko deklaracijo in so dobili mnogi opazovalci v Bonnu vtis, da gre tukaj za poizkus izvajanja političnega pritiska.

Tudi v Ameriki bodo zmanjšali vojsko

Zgledu, ki ga je dala Sovjetska zveza z načrtom za znižanje vojaških sil za 1 200 000 mož, bo po vsej verjetnosti sledila tudi Amerika. To vsaj izhaja iz izjave demokratskega senatorja Clintona Andersona, ki je v senatu izjavil, da bodo ameriško armado kmalu zmanjšali za 300 000 mož. Pri tem se je skliceval na obvestilo, ki da ga je dobil od vojaških in civilnih voditeljev ameriške obrambe, ki so se pred nedavnim sestali v Quanticku. Poudaril je, da je tako zmanjšanje omogočila izpolnitev atomskega in raketnega orožja.

Turizem v Jugoslaviji letos

Nekateri trdijo, da je pomiritev Jugoslavije z vzhodnimi državami neugodno vplivala na zanimanje tujih gostov za jugoslovanska letovišča. Konkurenčno obveščanje javnosti o visokih cenah skuša prav tako odvrti pozornost od tujsko-prometnih privlačnosti v Jugoslaviji.

Kako pa je dejansko? Res je, da turisti nimajo več 25-odstotnega popusta na železnice in ladjah in res je tudi, da so se hotelske usluge podražile za 30 do 40 odstotkov v primeri z lanskimi cenami. Toda gost dobi letos za isti dolar za tretjino več dinarjev, tako da je zanj cena dejansko enaka. Izvedenci dokazujejo, da so letos jugoslovanska letovišča za tuje goste celo cenejša kot lani. Voznine in hotelske usluge so le del izdatkov, s katerimi letoviščar računa med počitnicami. Ostanek gre za izlete, pijačo, vstopnine in drugo. Tu pa so cene večinoma neizpremenjene. Poleg tega so jugoslovanska hotelska podjetja letos marsikje bolj opremljena in pripravljena.

Iz Amerike pričakujejo letos več turistov v Jugoslavijo, kakor so jih zabeležili lani. Lansko leto je obiskalo Jugoslavijo 8.951 Američanov. Večji letošnji obisk Američanov zaključujejo na podlagi vizumov, za katere so Američani doslej zaprosili. »Putnik« iz Beograda je letos zaključil z ameriški turističnimi podjetji glede potovanja ameriških turistov v Jugoslavijo trikrat več dogovorov kakor lani.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Razširitev blagovne izmenjave med Anglijo in Sovjetsko zvezo

V Angliji se mudi trgovinska delegacija Sovjetske zveze, ki pod vodstvom namestnika predsednika sovjetske vlade Mališeva vodi pogajanja o razširitvi trgovine med obema državama. Sovjetski državniki so že ob svojem obisku v Angliji izrazili pripravljenost, da v prihodnjih petih letih povečajo nakupe v Angliji na okoli 200 milijonov funtov letno. V seznamu blaga, ki ga želi Sovjetska zveza kupovati v Angliji, pa je mnogo tudi takih predmetov, ki jih Zpad ne sme prodajati na Vzhod.

Nemčija se poteguje za azijska tržišča

Nemška industrijska zveza se zadnje čase mnogo trudi, da bi svoje izdelke spravila na tržišča raznih azijskih dežel. Tako so navezali stike z indonezijskim prezidentom Sukarnom ob njegovem obisku v Nemčiji, prav tako pa so razgovarjali o nemško-indijskih gospodarskih stikih, ko je obiskal Nemčijo indijski državni tajnik za industrijo in trgovino. V teh dneh pa so predvideni razgovori med nemškimi industrijalci na eni ter burmanskim trgovinskim ministrom U Finom in finančnim ministrom Bo Khinom na drugi strani.

Tujski promet v Italiji

Po pravkar objavljeni uradni tujskoprometni statistiki je Italijo obiskalo leta 1955 10.786.000 inozemcev, kar pomeni rekordno število v zgodovini dežele. Na prvem mestu med posameznimi deželami je Nemčija; lani je obiskalo Italijo 2,3 milijona oseb, kar pomeni zvišanje za 640.000 oseb napram letu 1954.

Ameriška avtomobilska industrija

Tri največje ameriške avtomobilске tovarne — General Motors, Ford in Chrysler — so v prvem polletju 1956 izdelale 3.082.000 osebnih in 456.000 tovornih avtomobilov. V istem razdobju leta 1955 je bilo v teh tovarnah izdelanih 4.030.000 osebnih in 498.000 tovornih avtomobilov, kar pomeni, da je proizvodnja padla za 948.000 osebnih odnosno 42.000 tovornih avtomobilov.

Življenjska raven v svetu pozna še velike razlike

Ta torek se je v Ženevi začelo poletno zasedanje ekonomsko-socialnega sveta Organizacije združenih narodov, na katerem bodo razpravljali o gospodarskem položaju v svetu. Podlaga za tozadevne razprave bo pregled svetovnega gospodarskega položaja, ki so ga tik pred začetkom zasedanja objavili v OZN.

Objavljeni pregled kaže velik gospodarski napredek, ki je bil v prvem desetletju po drugi svetovni vojni dosežen po vsem svetu. Čeprav je bilo gospodarstvo v zadnji svetovni vojni veliko huje prizadeto kot v prvi, je v pregledu poudarjeno, da sta obnova in krepitev gospodarstva potekala hitreje in bolj široko v tem desetletju kot pa v desetletju po prvi svetovni vojni.

Hkrati pa opozarja pregled, objavljen v OZN, tudi na »hudo bedo in pomanjkanje ogromnega dela sveta«, kar da je največji problem človeštva. V zadnjih desetih letih je namreč industrijska proizvodnja v industrijsko razvitih deželah naraščala nepri- merno hitreje kot pa v nerazvitih pokrajinah, zaradi česar se je prepad med nimi in drugimi le še bolj povečal.

Iz objavljenega pregleda je razvidno, da je industrijska proizvodnja sorazmer-

no najhitreje naraščala v Zapadni Evropi, kjer tudi za letos pričakujejo napredovanje, čeprav ne več v takem obsegu kot prejšnja leta. Na drugi strani pa je v nasprotju z naglim povečanjem industrije kmetijstvo napredovalo veliko počasneje, ponekod pa celo nazadovalo. Pregled tudi navaja, da je prišlo vsled velikih investicij v industriji in obrambnih izdatkov v nekaterih deželah do inflacijskega pritiska in do dejanskega padca plač in mezd, medtem ko so se cene znižale in plače dejansko zvišale le v Sovjetski zvezi. Zanimivi v pregledu so tudi primerjalni podatki o naraščanju industrijske proizvodnje tako v Ameriki kot tudi v zapadnoevropskih deželah. Iz teh je namreč razvidno, da je proizvodnja v Zapadni Evropi hitreje naraščala kot v Ameriki.

Slednjič je v pregledu poudarjeno tudi veliko povečanje mednarodne trgovinske izmenjave, ki je bila lani za 50 odstotkov večja kot leta 1948. Kljub temu pa svetovna trgovina zaostaja za naraščanjem svetovne industrijske proizvodnje, čemur so krive različne »umetne politične pregrade«, ki zadnje čase sicer precej zgubljajo na pomenu, a še vedno zavirajo širši razmah svetovne trgovinske izmenjave.

Svetovni kongres sociologov

V Amsterdamu bo v času od 22. do 29. avgusta zasedal tretji svetovni sociološki kongres, ki ga organizira Mednarodno sociološko združenje pod pokroviteljstvom UNESCO. Delo kongresa se bo gibalo okoli glavne teme, ki se glasi: problemi družbenih sprememb v 20. stoletju.

Kongres bo organiziran v sedmih sekcijah, ki bodo obravnavale naslednja vprašanja: splošni problemi, spremembe v gospodarskih sestavih, v razredni sestavi, v družini, v vzgoji (s posebnim ozirom na družbeno giblivo), posebni problemi ter stanje sociologije leta 1956. Sekcije bodo razpravljale po strokovnih skupinah, ki imajo že določen program. Tako so na dnevnem redu prve sekcije naslednje teme: činitelji družbenih sprememb, pravo in družbene spremembe, morala in družbene spremembe ter sociološko proučevanje družbenih sprememb. Druga sekcija bo razpravljala o spremembah v industrijski organizaciji, v lastninskih odnosih ter v organizaciji kmetijstva. Tretja skupina ima

tri glavne probleme: splošni pregled o spremembah v družbeni stratifikaciji, družbena giblivo in razredna struktura ter dinamika družbenih razredov. Četrta sekcija, ki obravnava družino, bo najprej poslušala referate o spremenjenih družinskih vodilih, nato o zahodni in o vzhodni (azijsko-afriški) družini. V peti sekciji bo zanimanje osredotočeno na vprašanje vzgoje in družbene giblivosti v industrijskih družinah ter v gospodarsko nerazvitih deželah. Šesta sekcija bo združila teoretike, ki bodo govorili o zvezi med spremembami v raznih družbenih ter o teorijah družbenih sprememb. Sedma sekcija bo končno poslušala poročila o pouku sociologije in o poklicni dejavnosti sociologov ter o sodobnih smereh v sociološkem raziskavanju.

Letošnji svetovni sociološki kongres bo združil nad 400 sociolog iz večine dežel sveta, poročila in glavni sklepi pa bodo natisnjeni ter bodo izšli v treh debelih knjigah.

Trdo so novačili

Urad za deželno obrambo navaja, da je bilo pri novačenju letnika 1937 med 30.633 naborniki samo 1804 mož spoznanih za ne- sposobne za vojaško službo. Za vojaško službo obveznemu letniku je pripadalo 36.314 oseb, od katerih se jih je do konca minulega tedna 30.633 predstavilo nabor- nim komisijam.

Poleg obveznega letnika se je k naborom prostovoljno zglasilo 1849 oseb. Od potrjenih vojaških obveznikov je 24.514 spo-

sobnih za službo z orožjem, 3904 pa za službo brez orožja. Pri 411 primerih pa bodo stopnjo sposobnosti ugotovili šele po natančnejši preiskavi. Od potrjenih prostovoljcev je 1749 sposobnih za službo z orožjem, 82 pa brez orožja. Med prostovoljnimi naborniki jih je bilo 18 za vojaško službo nesposobnih.

Doslej je torej zvezni vojski na razpolago 26.263 vojaških obveznikov, ki so sposobni za službo z orožjem, ter 3986 za službo brez orožja.

Kongres Mednarodne federacije transportnih delavcev na Dunaju

Od 18. do 26. julija t. l. bo na Dunaju 24. kongres Mednarodne federacije transportnih delavcev. Organizacija šteje okoli šest milijonov članov ter ji pripadajo železničarji, cestni vozniki in vozniki rečne plovbe, pristaniški delavci, mornarji, ribiči ter osebe letalskih družb iz 55 držav. V organizacijo je vključenih 65 zvez. Do konca preteklega tedna so se že prijavili na kongres delegati iz 50 držav.

Najvažnejše točke dnevnega reda bodo posvetovanje o uvedbi 40-urnega delovne-

ga tedna, o koordinaciji in integraciji evropskega prometa ter o pospeševanju razvoja svobodnih sindikatov v vseh državah in kontinentih.

Prezident Mednarodne federacije transportnih delavcev je zapadnonemški državni poslanec in predsednik Sindikata nemških železničarjev Hans Jahn, generalni sekretar pa belgijski sindikalni strokovnjak Omer Becu, ki je hkrati tudi prezident Mednarodne zveze svobodnih sindikatov.

Proizvodnja zlata v Sovjetski zvezi

Južna Afrika je danes na prvem mestu po proizvodnji zlata. Na drugem mestu so bile Združene države Amerike, sedaj pa jih je prekosila Sovjetska zveza, ki ima bogate rudnike v Aziji, ob Bajkaskem jezeru, v Uralu in v Sibiriji oz. reki Leni. Čeprav Sovjetska zveza ne objavlja podatkov o svoji proizvodnji, cenijo Zahodni strokovnjaki njeno proizvodnjo na 250.000 do 300.000 kg na leto.

Zlato je ena izmed najdragocenejših kovin, ker se njegova vrednost ohrani in je tudi lahko prenosno. Na Vzhodu, v azijskih in afriških deželah je navada, da ljudje svoje imetje nalagajo v zlato. Zlato so si izbrali finančniki narodnih bank za podlago denarja in določajo vrednost denarja v razmerju do zlata. Da čimbolj podprejo vrednost svojega denarja, stremijo za tem, da ga v svojih zalogah nabe- rejo čim več.

PO ŠIRNEM SVETU

Tunis. — Predsednik tuniške vlade Habib Burgiba je izjavil glede umika francoskih čet iz Tunizije, da mora biti umik postopen, dokler tunizijske obo- rožene sile ne bodo sposobne zamenjati francoskih čet.

Kairo. — Ves egiptski tisk posveča veliko pažnjo bližnjemu obisku pred- sednika Naserja v Jugoslaviji. Posebej omenja pri tem razgovore, do katerih bo prišlo med Naserjem, maršalom Ti- tom in predsednikom indijske vlade Nehrujem na Brionskih otokih.

Pariz. — Na kongresu zasebnih gospo- darskih organizacij desetih dežel, ki ga je organiziral odbor za napredek med- narodne trgovine s sedežem na Dunaju, so se zavzeli za nadaljnjo liberalizacijo trgovine s Kitajsko, Sovjetsko zvezo in vzhodnoevropskimi deželami. Kaže, da omejitve trgovine z Vzhodom, ki je bila uvedena na pobudo Amerike, v zapadni Evropi ne vzbuja več dovolj zanimanja.

Er Riad. — Kralj Saudske Arabije Saud, ki je govoril o položaju na Bliž- njem vzhodu, je kritiziral Bagdadski pakt in izjavil, da se gledišča njegove vlade o tej zvezi ujemajo z gledišči Egipta, Sirije in drugih arabskih dežel.

Tunis. — Tuniški ministrski pred- sednik je vodil v Parizu razgovore z ame- riškim veleposlanikom, s katerim sta obravnavala možnosti ameriške gospo- darske pomoči Tuniziji. Izjavil je, da tu- niško gospodarstvo nujno potrebuje vsa- ko leto 100 milijard frankov za investicije v gospodarstvu. To pomoč bi po- trebovali za dobo 10 let, kar kaže, da je francoski kolonializem pustil Tunizijo v veliki zaostalosti.

Rim. — Zapadnonemški zvezni kancler Adenauer je ob svojem nedavnem obišku v Italiji povabil predsednika itali- janske republike Gronchija, naj uradno obišče Zapadno Nemčijo. Gronchi je po- vabilo sprejel, vendar pa datum še ni bil določen.

Kairo. — Vršilec dolžnosti generalne- ga tajnika Arabske lige al Šukairi bo obiskal Sovjetsko zvezo, Poljsko, Češko- slovaško in druge vzhodnoevropske de- žele, kamor so ga povabile vlade posa- meznih držav. Na podobno turnejo bo v kratkem šel tudi egiptski minister Fathi Raduan, ki bo obiskal tudi Italijo, Mad- žarsko, Sovjetsko zvezo in Kitajsko.

Nikosia. — Načelnik britanskega im- perialnega generalnega štaba general Templer je v nedeljo prispel na Ciper, kjer je imel razgovore z guvernerjem Hardingom ter vrhovnim poveljnikom britanske vojske na Bližnjem vzhodu ge- neralom Keightleyem. Za njegov prihod so varnostne ukrepe močno poosttrili in niti novinarji niso smeli biti navzoči, ko je Templer stopil na ciprsko tla.

Kartum. — Sudanski parlament je iz- rekel vladi Azharija nezaupnico in jo s tem prisilil k odstopu. Novo vlado je se- stavil Abdulah Kalil.

Buenos Aires. — Argentinski pred- sednik Aramburu je napovedal številne re- forme zlasti na področju notranje poli- tike. Tako je naglasil potrebo po reviziji mezd, ker je »zelo zaskrbljen zaradi socialnega položaja in dviganja cen«. Hkrati je tudi napovedal, da bodo sploš- ne volitve v Argentini v zadnjem četrt- letju 1957.

Washington. — Ameriški prezident Eisenhower je v poslanici Čangkajšku ponovno obljubil, da bo Amerika še na- prej podpirala njegov režim na Formozi in drugih kitajskih otokih.

Moskva. — Na razgovorih med pred- stavniki Sovjetske zveze in Kambodže so se sporazumeli, da bosta obe državi izmenjali poslanike. Sovjetska zveza bo ponudila Kambodži naprave za bolnišni- co, Bulganin in Hruščev pa bosta v spremstvu zunanjega ministra Šepilova obiskala Kambodžo.

NIKOLA TESLA — veliki znanstvenik in iznajditelj

Že v zadnji številki našega lista smo na kratko poročali, da poteka letos 100 let od rojstva Nikole Tesle. Ko bodo v tem letu po vsem svetu, še posebno pa v njegovi domovini Jugoslaviji veličastno slavili tega znanstvenika in izumitelja, je nedvomno na mestu, da tudi mi na kratko spoznamo življenje tega pomembnega sinu hrvatske zemlje.

10. julija 1856 se je pravoslavnemu duhovniku v Smiljanu pri Gospiču sredi Like rodil sin Nikola. Že v šolski dobi je kazal izredno nadarjenost tako za realne predmete kot za jezike. Ko je leta 1876 prišel na tehniko v Grazu, je takoj postal prvak nad prvaki. Po diplomi leta 1880, ki jo je izdelal z odličnim uspehom, je odšel v Prago, da bi študiral še matematiko in fiziko, kjer pa so ga pritegnili realni problemi in je stopil v službo pri telefonski družbi v Budimpešti. Tu se pričinja njegova življenjska pot iznajditelja, njegov nezaslišani vzpon nad vse sodobnike.

Že leta 1882 je iznašel princip vrtilnega elektromagnetnega polja, ki na njem sloni vsa današnja elektrotehnika jakih tokov. Vendar je bila Evropa preozka, preveč birokratska, da bi doumela dalekosežnost njegovih zamisli. Preko Pariza in Strassburga je odpoštoval v takratno deželo tisočih možnosti, v Ameriko.

Toda tudi za Ameriko je bil Tesla prevelik. Tamkajšnji kapitalistični svet je od izumov hotel le dobičkov, njihova vrednost za napredek človeštva pa mu je bila deseta briga, prav nič v smislu Teslovega gledanja na izumiteljstvo. V Ameriki je prišel Tesla tudi v stike z Edisonom, toda razlika med obema velikima osebnostima je bila tako velika, da je moglo biti njuno sodelovanje le kratko. Medtem ko je imela pri Edisonu vsaka iznajdba že v naprej določen namen, preračunan na čim večji gnotni dobiček in je zato delal z velikim štabom izbranih sodelavcev in je ta njegov krog umel poskrbeti za njegov sloves, je bil Tesla samotar, ki je imel le malo prijateljev, sodelavcev pa skoro nič. Vse se je moralo roditi in dozoreti le v njegovi glavi in se celo na višku svojih uspehov ni poslužil spretnih mož, ki bi bili za denar uspešno izbojevali njegove bitke, mu oskrbeli tako slavo kakor tudi denar, ki bi ustrezal pomenu njegovih iznajdb. Bil je pravi puščavnik sredi največjega hrupa, težko dostopen, tudi težko razumljiv, kajti njegove misli niso tekale po kolesnicah vsakdanjih ljudi, temveč so se sukale vedno okrog fantastičnih idej. Fantastičnih za tedanje pojme, danes pa so domala vse že postale resnice. Tesli so se rojevale iznajdbe, ker je tako moralo biti, ker je vsa njegova bit hrepenela iztrgati naravi čim več njenih najglobljih skrivnosti.

Posledice opisanega načina njegovega dela so, da dandanes vsak šolski otrok ve kopo podrobnosti o Edisonu, Teslovo ime

pa je res znano le razmeroma ozkemu krogu znanstvenikov. Niti v njegovi ožji domovini do zadnje vojne ni bilo mnogo boljše. Šele nova Jugoslavija more dojeti vso veličino njegovega dela in je poskrbela, da bo Teslova osebnost ohranjena tudi poznejšim rodovom. Tudi naši znanjci naj ga spoznajo kot takega, kakršen je bil vse svoje življenje: pesnik svoje vrste, ki je pisal verze v generatorjih, napetostih, tokovih in frekvencah. Bil je eden od arhitektov današnje civilizacije.

Tesla je za svoje izume dobil kopo priznanj in odlikovanj. Tudi dunajska univerza ga je počastila s častnim doktoratom, Nobelovi nagradenci pa so se mu javno zahvaljevali, da jih je s svojim poletom privedel na njihova, za vse človeštvo tako važna odkritja. Toda slava tega sveta Tesle ni prevzela, nič ga ni zaslepilo, mar-

več je ostal tih in skromen, vzor pravega znanstvenika. Tak je tudi umrl 7. januarja 1943 v svojem stanovanju v New Yorku.

Bil je človek, ki so mu um in morala, delo in življenje utripali v istem ritmu, v popolnem soglasju, prav kot električni tokovi v njegovih štirih resonančnih krogih. Mnogo bo preteklo vode, da se mu bo rodil vrstnik in je popolnoma upravičeno mnenje Američanov, ki ga smatrajo ne le za največjega znanstvenika, kar jih pozna zgodovina, marveč tudi in predvsem za enega največjih ljudi. Bil je človek, ki v vsem svojem življenju ni poznal drugega kot napredek znanosti v blagor človeštva, ki je bil dovolj velik, da je z eno samo potezo znal zavreči desetine milijonov oboževanih dolarjev, samo da je olajšal pot v svet novi ideji, nadvse važni za napredek človeštva.

Velike iznajdbe Nikole Tesle

Vseh podrobnih izumov velikega znanstvenika in iznajditelja Nikole Tesle tukaj seveda ni mogoče navesti, zato bodi povedano le najvažnejše:

Elektrotehniki je Tesla poklonil tehniko mnogofaznih tokov. Brez nje si današnje proizvodnje električne energije in njenega prenosa ne moremo niti zamisliti. V vsaki električni centrali srečamo trofazni sinhronski generator, v vsaki delavnici v obratovanju tako skromni asinhronski motor. Le-ta bi moral po vsej pravici nositi ime „Teslov motor“.

Drugo velikansko področje dela, ki mu je Tesla posvetil vso drugo polovico svojega življenja, obsega tehniko visokih frekvenc in najvišjih napetosti. Tesla je prvi uporabljal magnetno vezane električne nihajne kroge, visokofrekvenčne transformatorje, on je bil tisti, ki je prvi dvignil v zrak „Marconijevo“ anteno, vse ideje, ki so bile v tehniki električnih nihanj podobno revolucionarne kot smodnik v tehniki vojevanja. Tesla je prvi spoznal pomen razcepitve masivne žice v mnogo tenkih za prehod visokofrekvenčnih tokov, prvi je spoznal pomen le-teh za medicino. Prvi je prenašal elektromagnetno energijo na velike razdalje in prvi se je bavil s telemehaniko. Že pred 35 leti (v prvi svetovni vojni) je opisal možnost odkrivanja sovražnikovih objektov s pomočjo usmerjenih kratkotrajnih elektromagnetnih impulzov: današnji radar! Slovita Teslova „mrzla luč“ je bila predhodnik današnje neonske fluorescenčne in podobne moderne razsvetljave.

Jugoslovanska književnost vzbuja zanimanje v svetu

Dela sodobnih jugoslovanskih književnikov vzbuja vedno večje zanimanje v najrazličnejših državah. To dokazujejo že številni dosednji prevodi, katerim pa se bo pridružila kar cela vrsta novih. Tako so Francozi prevedli razen Andričevega Mosta na Drini izbrana dela Miroslava Krleža in Jevtovičeve Zgodbe o Titu. Prevod Jevtovičeve Zgodbe o Titu bo izšel tudi v Angliji, kjer bodo prevedli tudi roman bosanskega književnika Čamila Sijarića Bihorci.

V Sovjetski zvezi prevajajo v ukrajiniščino Prokleto dvorišče Iva Andriča in Čosičev roman Daleč je sonce. Vzhodnonemška založniška podjetja bodo tiskala v prevodu nekaj del Miroslava Krleža, Andričeve Travnjske kronike in roman Gospodična, kakor tudi knjigo Andričevih zgodb. Izdati nameravajo še Davičevo Pesem, Božičeva romana Kurlani in Neizjokani, Čosičeva Daleč je sonce, Čopičev Prelom, Sijaričeve Bihorce in Počitnice Aleksandra Vuča. Iz mladinske književno-

sti bodo izdali dve Lovrakovi deli.

Na Češkoslovaškem bo izšlo šest del sodobnih jugoslovanskih književnikov: Andričeva Travnjska kronika, Božičevi Neizjokani, Vučove Počitnice, Sijaričevi Bihorci, Marinkovičeve Roke in Simičevi Bratje in maliki. Na Poljskem prevajajo Daleč je sonce in Korenine, Davičevo Pesem, Vučove Počitnice, Čopičev Prelom, Laličeva Svatbo in Božičeve Kurlane. Madžari pa so se odločili za prevod Krleževe Gospode Glembajve in za Andričovo Travnjsko kroniko.

Bratkov „Teleskop“ v srbsčini

»Teleskop« Ivana Bratka, ki ga pravkar ponatiskujemo tudi v našem listu, je bil pred nedavnim preveden tudi v srbsčino. Novinarsko založniško podjetje Sedma sila v Beogradu je namreč izdalo v svoji zbirki za mladino knjigo, v kateri so izšli Bratkov »Teleskop«, črtica Franceta Bevka »Drežček« ter krajša proza Maksima Gorkega »Otroci iz Parme«.

gajanje spada v čas, ko je srednjeveško vitezstvo začelo propadati. O namenu te knjige pove Ilavnik sam v svojem dnevniku: *Bil je moj namen, da podam koroškim Slovincem čtivo iz domačega kraja, da s tem bolj zbudim zanimanje do čitanja slovenske knjige.* Upoštevajoč ta namen, moramo Ilavniku priznati uspeh, čeprav je povest le prijetno čtivo za preproste ljudi. Koroško ljudstvo, ki je po plebiscitu ostalo skoraj brez slovenske inteligence, več ali manj prepuščeno samo sebi, je kaj rado posegalo po takem čtivu. V knjigi je v pestrih slikah opisal lepote koroških krajev in življenje vitezov Rebrčanov, grofov Vilštajnskih ter menihov dobrloveskih, vmes pa je nazorno pokazal gnulobo, ki je vladala na srednjeveških gradovih.

Isti namen je imela zgodovinska povest Kapelški punt, ki je prav tako izhajala v Koroškem Slovincu in leta 1928 izšla v Celovcu kot samostojna knjiga. Tu opisuje avtor življenje svojih prednikov iz okolice Železne Kaple v času vladanja Jožefa II., katerega reformam so se koroški kmetje uprli, in zadnje poizkuse Turkov, da bi prekoračili slovensko mejo.

V povesti Črni križ pri Hrastovcu je Ilavnik posegel v zgodovinsko preteklost Slovenskih goric 16. in 17. stoletja. Snov je vzeta iz narodne pripovedke o Črnem križu in o sekci skakačev, ki so imeli v Št. Lenartu svojo kapelo, vmes pa je avtor vpletel grajsko življenje in obsodbo čarovnice. Povest je bila objavljena sprva v Slovenskem gospodarju, leta

Slovenski grafiki na mednarodnih razstavah

Znani slovenski grafiki Miha Maleš, France Mihelič, Božidar Jakac, Riko Debenjak in Maksim Sedej, ki so letos razstavljali tudi na Dunaju, so dobili povabilo, da z nekaterimi svojimi deli sodelujejo na veliki mednarodni grafični in lesorezni razstavi v pomembni angleški umetnostni galeriji The Tower Art Gallery pri Londonu. Na tej razstavi bodo poleg svetovno znanih umetnikov iz raznih evropskih dežel sodelovali tudi grafiki iz Amerike, Kanade, Indije, Kitajske in drugih držav. Razstava bo pozneje krožila tudi po raznih krajih Anglije, hkrati pa bo služila za osnovo večje umetnostne grafične publikacije, v kateri bo prikazan prerez sodobne svetovne grafične zmogljivosti.

Isti slovenski grafiki imajo svoja izbrana dela razstavljena tudi v umetnostnem muzeju v Cincinnatiju v Ameriki. Od julija do septembra nameravajo dela s te razstave prikazati po raznih mestih in galerijah ZDA, in sicer pod naslovom »Grafika 20 narodov«.

KULTURNE DROBTINE

Picasso bo dekoriral palačo UNESCO

Umetniški svet UNESCO je predlagal generalnemu direktorju te organizacije šest umetnikov, ki naj bi okrasili del nove palače UNESCO v Parizu. Prvi na seznamu je Picasso, njemu sledi drugi svetovno znani umetnik, med njimi tudi angleški kipar Henry Moore. Kaže, da bo Picasso dobil nalogo, naj dekorira sedež UNESCO.

Tudi nemške knjižnice imajo težave

Zveza zapadnonemških knjižničarjev je objavila ugotovitve svojega zasedanja, na katerem so obravnavali težke razmere nemškega knjižničarstva. Te razmere so predvsem posledica vojnih upostojen, pri katerih je bilo uničenih 4 milijone knjig od 10 milijonov, ki so jih pred vojno imele knjižnice univerz in visokih tehniških šol. Pri tem pa še niso vštete izgube manjših knjižnic, v katerih je bila prav tako uničena tretjina knjig.

Zborovanje pesnikov iz vsega sveta

V Belgiji se je zbralo na svojem III. bienalu okoli 300 pesnikov iz vsega sveta. Na tem zasedanju bodo razpravljali o izvorih narodnega pesništva. Letos bo na tem zasedanju prvič podeljena tudi »Velika nagrada« za poezijo, ki znaša 100.000 belgijskih frankov.

Marija Janežič:

Doprinos koroških Slovencev k občeslovenski književnosti in kulturi

(Iz gradiva za seminarsko nalogo)

Taka in podobna je bila usoda vseh koroških inteligentov: morali so iskati službo izven domačega kraja, le redke so bile izjeme, da je ostal kdo na domači grudi. Ilavnik je bil po srcu pravi koroški Slovenec, ki je ljubil svojo ožjo domovino nad vse in se vračal k njej leto za letom. V njegovih dnevnikih je mnogokrat zapisal: *tja me vleče moje srce, saj to je moja domovina, kateri velja vse moje hrepenenje in delovanje.* Ker je živel ločeno od svojih rojakov, ni mogel med njimi delovati, zato je s pisateljevanjem bodril svoje koroško ljudstvo, tako potrebno slovenske besede. V dnevniku je večkrat zapisal: *Pisal sem iz ljubezni do koroških Slovencev, da jim ne otrpne čut za materin jezik ... te vrstice naj bodo koroškim Slovincem, katerih usoda mi je bila vedno pri srcu, skromen spomin.* Take in podobne izjave pričajo, da je bil Ilavnik nekak priložnostni pisatelj, ki je ustvarjal samo za svoje ljudstvo.

Že kot gimnazijec je začel s preprostimi članki in skupaj s sošolcem in prijateljem Radom Kušejem je skoval tudi kako pesmico. Toda z verzi ni uspel, začel je s črticami in humoreskami, kjer je imel več sreče. Leta 1896 je izšla v celovškem Miru črtica *Subi*

borovec; to je bila prva njegova tiskana stvar. Postal je sotrudnik Mira in objavljati tudi v *Bratoljubu*, listu celovških bogoslovcev. Koroškemu ljudstvu se je priljubil s humorističnimi članki v Miru pod naslovom *Tine in Barigelj*, kjer sta si v obliki pisem dopisovala s Franom Kotnikom. Pozneje se je posvetil zgodovinski povesti, za katero je rad jemal snov iz koroške zgodovine. Snov za povesti, ki so izšle v samostojnih knjigah — *Slednji vitez Rebrčan* (1927), *Kapelški punt* (1928), *Črni križ pri Hrastovcu* (1929) in *Tatenbach* (1930) — je vzel iz srednjeveške in bližnje preteklosti. Tu opisuje po stari pisateljski metodi izpred 70- in 80-tih let, kakor so bile pisane še Kresove, Zorine in nekatere Mohorske povesti, življenje na srednjeveških gradovih, viteške pohode, srečne in nesrečne ljubezni grajskih gospodičen, turške vpade na slovensko zemljo itd.

Slednji vitez Rebrčan — zgodovinska povest iz 15. stoletja — je sprva izhajala v Koroškem Slovincu kot podlistek, leta 1927 pa jo je Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem izdalo v posebni knjigi. Tu je opisal Ilavnik košček koroške srednjeveške zgodovine, lokalizirane na Podjuno. Do-

1928 pa v knjigi v Mariboru, kjer je izšla tudi četrta Ilavnikova knjiga, zanimiva zgodovinska povest *Tatenbach*, ki prinaša del južnoslovenske zgodovine iz 17. stoletja. Avtor je opisal poskuse hrvatskih in ogrskih velikašev, da se osvobodijo habsburške nadvlade, kar je v zgodovini znano pod imenom zrinjsko-frankopanska zarota (1664—1671). V ospredje je postavil častihlepnega, omahljivega štajerskega mogotca, grofa Erasma *Tatenbacha* in njegovo ljubezen do grofice Ane *Katerine Zrinjske*. V različnih slikah nam avtor prikazuje priprave, pogajanja in končno izdajstvo ter propad zarotnikov. Iz povesti veje močan nacionalni duh, avtor zaključuje povest z neko zahvalo junakom, predvsem Zrinjskemu in Frankopanu, ki so že takrat pripravljali pot za osvoboditev južnoslovenskih narodov.

Tudi ostali Ilavnikovi spisi, nekateri ohranjeni v rokopisih, drugi priobčeni v raznih časnikih, so večinoma zgodovinske povesti. Taka je tudi romantično zasnovana povest *Hildegarda*, kjer nas avtor popelje zopet na gradove in sicer na Zeneški grad na Koroškem. V Mariborskem večerniku je leta 1931 izšla še povest *Dva sosed*, katere dogajanje spada v pomarno dobo, ko začne prodirati narodna zavest v ponemčene trge in njihove prebivalce v Slovenskih goricah. Omembe vredni sta še deli *Kronika št. Lenarta* in *Zgodovina Rebrce*, to je njegovega domačega kraja.

(Se nadaljuje)

Se enkrat: Obvestilo staršem

Za prijavo otrok v počitniško kolonijo je še dva dni časa. Pohitite s prijavi, ker je le še nekaj prostih mest.

Slovenska prosvetna zveza

*

Važno opozorilo kmetom

Letos so kmetje zaradi zelo neugodnega vremena spravili mnogo vlažnega sena. To povzroča nevarnost samovžiga in že se množijo vesti o požarnih škodah, ki so nastale iz tega vzroka. Zato je potrebno, da se temu posveča posebna pozornost. Pri okrajnih gasilskih komandah imajo sušilne naprave s toplomerom, ki jih lahko vtaknejo v skladišča sena in ugotovijo toploto. Toplota do 50 stopinj Celzija je normalno vretje krme, preko 50 do 70 stopinj pa kvari njeno vrednost. Pri tej višini toplote seno že smrdi ter obstoja nevarnost samovžiga. V takem primeru se mora seno takoj razmetati in skedenj izprazniti ter obvestiti požarno brambo.

*

Opozorilo naročnikom

Ob pričetku druge polovice leta smo današnji številki Slovenskega vestnika spet priložili polnočnice. Cenjene naročnike prosimo, da jih uporabijo za plačilo naročnine v naprej, one pa, ki so morda z naročnino zaostali, pa tudi za poravnavo zaostanka.

Naročnik, ki svojo obveznost do lista sproti izpolnjuje, lažje plača ter niti ne občuti malenkostnega izdatka za koristno stvar, kot je list, ki prinaša obilico tedenskih vesti o najrazličnejših dogodkih in pojavih, ter tudi za pouk in razvedrilo. Prepričani smo, da se naročniki zavedajo, da je vzdrževanje in izdajanje lista združeno s stroški, ki jih mora uprava kriti in poravnati.

Uprava »Slovenskega vestnika«

Pogosto povzročila divjad prometne nesreče

Niso redki primeri, ko povzročila divjad, posebno srne, pri ponočnih vožnjah motociklistov hude prometne nesreče. Čeprav so ceste na Koroškem dobro označene, kjer se divjad najraje menjava čez ceste iz kraja v kraj, ni vedno gotovo, kje nalletiš nanjo. Pogosto si izbere drugo pot ter se v območju žarometa zaleti naravnost v kolo in nesreča je skoraj neizogibna.

V noči od nedelje na ponedeljek se je tudi v bližini Vres pri Pokrčah primerila na ta način usodna prometna nesreča. Okoli 21 ure so pasanti našli na cesti mrtvega 39-letnega šoferja Alfreda Obmanna iz Celovca. Nedaleč od njega je ležalo njegovo motorno kolo, poleg tega pa povožena srna. Čeravno pri dogodka ni bilo nobene priče, je bilo jasno, da se je morala srna zaleteti v kolo in da je na ta način nastala smrtna prometna nezgoda.

Tragični dogodek je ponovno svarilo, da je potrebna budna previdnost tudi na tem področju motoriziranega cestnega prometa.

Minuli teden na Koroškem 7 smrtnih žrtev pri prometnih nesrečah

Pretekli teden se je na Koroškem primerilo 163 prometnih nesreč, pri katerih je bilo 139 oseb poškodovanih, 7 pa mrtvih. V vsej Avstriji je bilo minul teden 1532 prometnih nesreč in pri teh 1400 oseb poškodovanih, 46 pa usmrčenih. V 53 primerih so brezvestni vozniki pobegnili, v 63 primerih pa so ugotovili, da so nesreče povzročili pijani šoferji.

Prijeten obisk v Bilčovsu

Prijetno presenečenje so nam preteklo nedeljo pripravili s svojim obiskom gimnazijci iz Radgone v Sloveniji. Kakor znano, je zadnje tri tedne letovalo v Sekiri ob Vrbskem jezeru okoli 70 učencev radgonske nižje gimnazije. Ko so se naužili lepote lepega koroškega jezera ter so si, žal le v bolj redkih lepih dnevih, krepili v vodi, soncu in zraku svoje mlade telesne sile, so si pred odhodom v domovino ogledali tudi nekatere druge kraje po Koroškem. Ob izletih z avtobusom so se lahko seznanjali z našimi vasi in ljudmi.

Na svojem izletu so se oglasili in ustavili tudi pri nas v Bilčovsu. V dvorani Miklavžove gostilne so nam priredili prekrasen koncert slovenskih in jugoslovanskih

pesmi. Mladi zbor je pokazal, da nekaj zna ter so bili tudi vsi na koncertu navzoči globoko ganjeni ob lepem umetniškem podajanju precej obširnega spreda. Do zadnje pesmi so se ljudje navduševali ter z veliko radostjo in zadoščenjem sprejemali plemeniti užitek.

Ravnatelj nižje gimnazije v Radgoni, ki je bil hkrati tudi vodja kolonije, ima spreten način osvajanja šolske mladine ter sposobnost, da ji z ljubeznijo posreduje koristno znanje in vse drugo, kar jo dviga in plemeniti, med tem seve tudi ljubezen do slovenske pesmi. Zares smo hvaležni za užitek, ki smo ga bili deležni ta popoldan in želimo, da bi se še kedaj srečali na naši koroški zemlji.

Nedeljski izletnik utonil na Klopincu

Kakor na mnogih drugih jezerih, je bilo minulo nedeljo tudi na Klopincu vse živo. Med drugimi je prispel na jezero s skupino izletnikov tudi 24-letni trgovski vajenec Odo Tominic iz Judenburga. Družba se je ob jezeru razšla ter so se domenili, da se sestanajo spet pri odhodu ob 17.30 uri. Pred odhodom so ugotovili, da je med njimi manjkal imenovanai soizletnik. Nemudoma so ga šli iskati in so ga po eni uri našli kake tri metre globoko v vodi. Potegnili so ga na suho ter takoj poklicali zdravnika, ki pa je mogel le ugotoviti, da je nesrečnega mladega človeka zadela smrt v vodi že pred kakimi štirimi urami.

Lobnik

Preteklo nedeljo je bil izredno lep in sončen poletni dan. Mnogo ljudi se je podalo na izlete v bližnjo in daljno okolico. V Železni Kapli v gostilni pri Weitzerju pa so se zbrali številni gostje, sorodniki in znanci, da so se udeležili poročnega slavlja mladega para iz Lobnika. Mikijev Pepej in Breznikova Rezi sta se namreč ta dan poročila in praznovala svoj poročni dan.

Novoporočenca izhajata iz znanih za-

vednih slovenskih družin, ki so ob vsakem času izpolnjevale svojo narodno dolžnost. Pepej je zaposlen na zadrugi žagi v Železni Kapli. Skupno z mlado ženo bosta zdaj ob domačem ognjišču, in kakor se nadejamo, v lepi harmoniji skrbela eden za drugega.

Svatovščina je potekala do poznih ur v najprijetnejšem domačem vzdušju. Pri hiteli so tudi domači pevci z Vladimirjem Prušnikom, pod katerega vodstvom so poprej zapeli nekaj pesmi tudi za slovenski oddelek celovškega radia. Pevci so na svatovščini prelepo in veliko prepevali ter na ta način doprinesli, da se je dobro razpoloženje še stopnjevalo.

Novoporočencema iskreno čestitamo in kličemo: Na mnoga srečna leta!

Podklošter

V Hrastu v občini Podklošter se je pred nedavnim smrtno ponesrečil 71-letni kmet Anton Truppe. Usodna delovna nezgoda se mu je pripetila, ko je zaviral težko nato-vorjen voz. Ko je bil sklonjen pod vozom, se je konj nenadoma splašil in potegnil. Zaradi sunka je nesrečni oče padel pod kolesa in težki voz ga je povozil. Poškodoval se je tako hudo, da je kmalu po nesreči preminul.

5 U 854/55
28

Im Namen der Republik!

und gemäss § 30 Pressegesetz zur Zahlung einer Geldbusse von S 300.— an den Privatankläger Andreas Karicelj und gemäss § 389 StPO. zum Ersatz der Kosten des Strafverfahrens und des Strafvollzuges

verurteilt.

Gemäss § 5 Pressegesetz haftet Dr. Franz Petek, Völkermarkt, als Eigentümer und Herausgeber der periodischen Druckschrift »Slovenski Vestnik« zur ungeteilten Hand mit dem Beschuldigten für die Geldstrafe, Geldbusse und Kosten des Strafverfahrens.

Gemäss § 43 Pressegesetz wird auf Veröffentlichung des Urteiles in der periodischen Druckschrift »Slovenski Vestnik« in der ersten oder zweiten nach Rechtskraft dieses Urteiles erscheinenden Nummer in der im § 23 Pressegesetz vorgeschriebenen Weise erkannt. Wenn die Veröffentlichung an dem hiermit bestimmten Tage nicht erfolgt, darf die periodische Druckschrift »Slovenski Vestnik« von diesem Zeitpunkt an nicht mehr erscheinen.

Poleg zgornje obsodbe, ki jo moramo objaviti po nalogu sodišča, ponatiskujemo tudi naslednjo »utemeljitev«, s katero je sodišče utemeljevalo razsodbo. Tudi iz te utemeljitve je razvidno, da je bil naš časopis obsojen samo zato, ker celovsko sodišče pri svojem poslovanju še ne upošteva zakonitih določil o slovenščini kot uradnem jeziku, kakor to predvideva državna pogodba, ki je — le mimo-grede omenjeno — stopila v veljavo 30. julija 1955, torej pred skoraj točno enim letom!

Gründe:

Der Beschuldigte scheint als verantwortlicher Redakteur in dem Impressum der in Klagenfurt erscheinenden periodischen Druckschrift »Slovenski Vestnik« vom 24. Juni 1955 auf. In dieser Ausgabe befindet sich auf Seite 4 der Artikel: »Wem soll das nützen?«. Dieser Artikel befasst

sich mit der Person des Privatanklägers, der Pfarrer in St. Jakob i. Rosental ist.

Dem Privatankläger wird insbesondere eine Animosität gegenüber der kommunistischen Weltanschauung, der periodischen Druckschrift »Slovenski Vestnik« und gegenüber der föderativen Volksrepublik Jugoslawien vorgeworfen. Insbesondere wird ihm vorgehalten, dass er den Bau eines neuen Fortbildungssaales für die Slowenische Nationale Organisation verhindert hätte und dann wörtlich ausgeführt: »Wir denken, dass so ein Verhalten alles eher als ehrlich und gerecht ist und deshalb unserem Volke durchaus nichts nützt.«

Es wird dem Privatankläger aber auch der Vorwurf eines Chauvinisten gemacht und unter anderem hierzu ausgeführt: »Einen ausgesprochenen Ausdruck des Chauvinismus aber müssen wir nennen den Vorfall, als der Pfarrer einem Schüler, dem Kinde einer deutschen Mutter, nur deshalb die Teilnahme an der Erstkommunion verwehren wollte, weil er angeblich die Religionslehre in Slowenischen nicht genügend wusste.« Weiters wird behauptet, dass das schon genügt hat, dass das Kind in Religion eine schlechte Note bekam und nicht hätte zur Kommunion dürfen, wenn sich der Vater nicht entschieden gegen ein solches Vorgehen eingesetzt hätte.

Das Gericht trifft diese Feststellungen auf Grund des Inhaltes des Artikels in der genannten Zeitung, die dem Gericht vorliegt, und welcher durch den gerichtlich beeideten Dolmetscher Dr. Fritz Luckmann übersetzt wurde.

Der Privatankläger fühlt sich durch die im Spruch ersichtlichen Stellen in diesem Artikel beschwert und beantragte die strafgerichtliche Verfolgung des Beschuldigten.

Der Beschuldigte hat trotz Belehrung eine Verantwortung in deutscher Sprache abgelehnt und erklärt, nur im Slowenischen zu verhandeln und machte sich erbötig, in dieser Sprache auch den Wahrheitsbeweis anzutreten.

Auf diese Sprachforderung war kein Bedacht zu nehmen. Das Gericht findet keinen Grund von seiner Rechtsansicht hinsichtlich der Sprachenfrage, wie sie in dem dem Beschuldigten bekannten Beschluss des Bezirksgerichtes Klagenfurt vom 12. März 1956 in dieser Strafsache festgehalten wurde, abzugehen. Um Wiederholungen zu vermeiden, wird auf diesen Beschluss verwiesen.

Nach Ansicht des Gerichtes sind die unter Anklage stehenden Stellen des Artikels »Wem soll das nützen?« geeignet, den Privatankläger in seiner Ehre empfindlichst zu verletzen. Denn durch diese Auslassungen wird dem Privatankläger zum Vorwurf gemacht, dass sein Verhalten sowohl gegenüber der slowenisch- als auch deutschsprechenden österreichischen Bevölkerung im gemischtsprachigen Gebiet unehrenhaft und unsittlich ist und mit seiner Stellung als Pfarrer der Gemeinde St. Jakob, wie auch seiner slowenischen Volkszugehörigkeit nicht vereinbart werden kann.

Diese Beleidigungen erfüllen daher nach Ansicht des Gerichtes zur Gänze den Tatbestand des § 488 StG. Denn mit ihnen wird der Privatankläger einer bestimmten unehrenhaften bzw. unsittlichen Handlung beschuldigt, welche geeignet ist, ihn in der öffentlichen Meinung verächtlich zu machen bzw. herabzusetzen.

Da der Beschuldigte jede Verantwortung in deutscher Sprache abgelehnt hat, konnte das Gericht auch nicht die Überzeugung gewinnen, dass er der Verfasser des bereits mehrfach erwähnten Artikels ist. Das Gericht hat aus diesem Grunde nach dem Grundsatz: »in dubio pro reo« allein den strafbaren Tatbestand nach § 30 Pressegesetz als erwiesen angenommen.

Bei der Strafbemessung war erschwerend die einschlägigen Vorstrafen, mildernd nichts. Die Strafe wurde dem Verschulden entsprechend ausgemessen.

Dem Privatankläger war eine Geldbusse von S 300.— als dem Grad der Kränkung entsprechend zuzusprechen.

Im übrigen gründet sich das Urteil auf die bezogenen Gesetzesstellen, die eine Folge des Schuldspruches sind.

Bezirksgericht Klagenfurt,

Abt. 5, am 16. Mai 1956

Dr. Roland Kugler

KOLEDAR

Petek, 13. julij: Anaklet

Sobota, 14. julij: Bonaventura

Nedelja, 15. julij: Vladimir

Ponedeljek, 16. julij: D. M. K.

Torek, 17. julij: Aleš

Sreda, 18. julij: Miroslav

Četrtek, 19. julij: Vincencij

TATOVİ V MLINU

Nekemu ubožnemu kmečkemu sinu so pomrli starši. Kaj mu je bilo drugega storiti, kot povezati culo in iti po svetu, da si poišče kruha.

Povpraševal je pri različnih kmečkih hišah za delom, toda povsod so ga bili zavrnil. Žalosten je šel dalje, kar dospel do nekega mlinarja, pred katerim je stal debel mlinar, ki je veselo kadil iz svoje dolge pipe. Fant se mu je ponudil za hlapca in mlinar ga je sprejel.

Pokazal mu je ležišče na praznih vrečah. Ko ga je zjutraj zbudil, mu je ponudil skodelico tople kave in kosček kruha. Nato je moral pomagati mlinarju pognati mlinško kolo. »Tako«, je dejal mlinar, »tam stoji vreča pšenice, vrzi jo na lopato! Deček ni vedel, kaj naj naredi, saj nikjer ni bilo nobene lopate. Vedel je pač, da se mora pšenica v vreči zmleti, ni pa vedel kako. Trenutek je premišljeval, nato pa dvignil vrečo in jo posadil na mlinški kamen. O, če le tega ne bi bil napravil! Mlinško kolo se je vrtelo in zrnje je padalo povsod naokrog, po celem mlinu ga je bilo polno.

V tem trenutku je vstopil mlinar in ko je videl, je nagnal pri priči fanta iz mlina. Potrj je fantič odšel. V culo je zopet zavezal svoje ubožno imetje, culo pa obesil na palico, ki jo je naslonil na rame. Dolgo je tako hodil in hodil po prašni cesti in premišljeval o svoji nesreči, saj ni vedel, zakaj ga je mlinar napodil. Ni videl ne hiš ob cesti, ne ljudi, ki so hodili mimo njega. Zavedel se je komaj, ko se je zvečerilo in se mu je začel oglašati prazni želodec.

Tedaj je prišel do nekega starega mlinarja. Vrata niso bila zaklenjena, vse je bilo odprto, in tako je vstopil. Ker je bilo čisto temno, je prižgal zadnjo vžgalico, ki

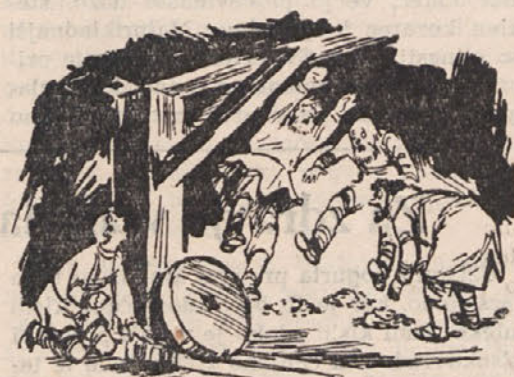
jo je bil še našel v žepu in videl okoli sebe samo praznoto. Tudi prav, si je rekel, tu bom vsaj lahko v miru spal. Poiskal si je zavetje v kotu in tudi takoj zaspal, kljub žeji in lakoti.

Sredi noči pa so ga prebudili čudni glasovi. Prestrašeno se je zvil v majhen klobčič in prisluškoval, kaj bo. Vrata so se odprla in vstopili so trije možakarji, zmetali nekaj na tla in si prižgali ogenj kar na podu. Ko so se malo pogreli ob njem, so se začeli pogovarjati. Sij ognja je obsvetil njih robate, zaraščene obraze in roke, ki so kazale vse znake, da so lahko zelo nevarne. Največji in najmočnejši med njimi, gotovo poglavar, je zmetel na kup polno zlatih in srebrnih novcev, pokradene ure in razni drugi dragoceni nakit. Zaklad je razdelil na tri enake dele in čudno, vsak je bil s svojim delom zadovoljen in niso se prepirali. »Tako«, je rekel nato poglavar, »še ni dvanajst na uri. Poskrbimo sedaj našo ropotijo in pojdimo znova na lov. Svoje stvari bom skril pod mlinom.« »Jaz bom skril svoj del pod kolesom,« je dejal drugi. »Kam pa naj skrijem svoje stvari? že vem, tja v oni kot jih bom vrgel, tja gotovo ne pogleda živ krst.«

Kako se je bil prestrašil sedaj fant, ki je bil skrit v kotu! Misli je, da je prišla njegova zadnja ura. Pa ker se ni bal smrti, si je dejal: Če me dobijo, me bo tako konec, še prej pa jih hočem pošteno prestrašiti!

Zakričal je na ves glas, kar je le mogel: »Na pomoč, Ivan, ostani na svojem mestu in ustrelj takoj, ko bom dal znak, Boris, ti pa priskoči z druge strani, ko boš videl, da smo se spoprijeli. Drži jih, če bodo hoteli pobegniti in streljaj, kolikor moreš.«

Do smrti prestrašeni tatovi so se spogledali — nato pa zbežali kot obsedeni iz mli-

na. Pustili so ležati vse, kar so bili pokradli. Deček je ostal tih v svojem kotu in poslušal, kako so odmevali njih bežeči koraki po cesti. Ko ni slišal niti glasu več, je vstal, pobral pokradeno imetje in ga stlačil v vrečo. Vrečo je vrgel čez rame in zbežal kolikor mogoče hitro iz mlinarjevega dvorišča.

Tako je postal bogat mož, kupil je skromno kmečko posestvo in poročil pridno kmečko dekle. Nikoli ni nič več slišal o tatovih.

VODNA KAPLJICA

Drobne vodne kapljice so hitele skozi jutranje ozračje.

Prav majhna vodna kapljica se je šopirila in rekla: »Nič več ne bom plavala z vami, sestrice. Rada bi se malo odpočila in si mirno ogledala svet okoli sebe.« Ni poslušala šumečega svarjenja sestic, prevzetna se je zaletela proti bregu, se ločila od svojih sestic in srečno pristala na travni bilki. V hladnem vetriču se je narahlo pozibavala in se začela razgledovati po trati. Videla je staro vrbo, ki se je sklanjala ob potoku, kačjega pastirja, ki je veselo letal naokrog, opazovala rjavo čebelico, kako je pila sladki med iz cvetličnih čašic, in se čudila mali mravlji, da more vleči še enkrat večje breme, kakor je sama velika. Veselila se je svojega podviga in je nagajivo pomežiknila soncu, ko je posijalo nanjo. Sonce ji je stkalo lepo obleko in kapljica se je začela lesketati v mavričnih barvah. Kapljica je bila sama

sebi vseč in prav nič ji ni bilo žal, da je zapustila sestrice, vodne kapljice.

Toda sonce je sijalo vedno močnejše in močnejše in kapljica je začutila, da postaja vedno manjša, dokler se ni končno posušila in popolnoma izhlapela.

Njene sestrice pa, ki so v ranem jutru čebeljale hitele dalje, so se spustile na jaso in v zavetje mogočnih hrastov. Ko je sonce splezalo že visoko na nebo, so se kapljice nagajivo hihitale sončnim žarkom, ki jim niso mogli do živiga, ker so bile dobro zakrite v vejevju mogočnih hrastov. Kapljice nič več niso mislile na sestrice, majhno, drobno vodno kapljico. Ostala je za vedno pozabljena, ker je tudi ona pozabila na svoje sestrice in se sama hotela potepati in šopiriti po svetu.

Tako se godi tudi ljudem, ki na svoje soljudi pozabljajo. Kakor človek ravna s sočlovekom, tako se mu tudi vrača. Dobra beseda in dobro dejanje lepo mesto najde.

Ali že veste ...

... da kokoši ne pojedjo ničesar, kar je morda? To je dognano s poskusi. Pšenična zrna, ki jih kokoši zelo radi jedo, so pobarvali z različnimi barvami. Na ta način so ugotovili, da se kokoši ogibajo modre in vijoličaste barve. Čeprav so bile zelo lačne, kokoši niso jedle pšenice, pobarvane s to barvo.

... da je radirko izumil angleški muzik Edward Kern že leta 1760? Radirka je bila narejena iz parakavčuka in so jo uporabljali za brisanje risb, narejenih s svinčnikom na les; kasneje so brisali z njimi tudi s svinčnikom na papir narejene risbe.

... da je Island otok na skrajnem severu in leži v samem polarnem pasu, kjer, kakor gotovo že veste, vlada večni sneg in led. In vendar uspeva na Islandu grozdje, tam uspevajo melone in celo banane. To pa je mogoče, ker je na Islandu veliko toplih vrelcev — gejzirov. To vrelo vodo odvajajo po ceveh v vrtove, ki so pokriti s steklom. V teh vrtovih gojijo južno sadje. Podobno delajo tudi na Aljaski, kjer raste v kraterju vulkana pravo pravcato tropsko cvetje.

Pomirjenje

Mika in Ika sta se strašno prepirala. Mika je dejal:

»Stran od mene, sicer bom potegnil revolver!«

Ika se je prestrašil, v znak pomirjenja se je že hotel nasmehniti, toda opogumil se je in poprej še vprašal:

»Pa je tisti revolver pravi?«

»Pravi,« ga je zavrnil Mika, in to tako prepričljivo, da bi Ika skoraj verjel.

»Pokaži mi ga!«

»Kazal ti ga pa ne bom. Preveč bi se ga prestrašil. Potipaj ga samo skozi žep, boš že čutil, da je iz železa.« (V žepu je imel pločevinasto škatljo od loščila za čevlje).

»Vidim, da imaš v žepu nekaj okroglega. Potipal pa ne bom,« je spet dejal Ika. »Raje priseži, da je revolver pravi.«

Mika je pordel do ušes.

»Pravi je, prisegel pa ne bom.«

Ika si je pa mislil: Tako torej, brez prisege imam jaz lahko pravo puško.

»Če boš ti potegnil pravi revolver, bom jaz potegnil pravo puško.«

»Jaz bom pa potegnil mitraljez,« je kriknil Mika.

»Jaz pa top.«

»Jaz pa tank.«

»Eh, to pa že lažeš. Tank je prevelik, ne moreš ga stlačiti v žep.«

»Prav imaš,« je zmedeno odgovoril in se nasmehnil v prvi znak pomirjenja. »Toda priznaj, da tudi ti ne moreš spraviti top v svoj žep.«

Za dobro voljo

»Obljubil sem ti kolo, če se boš pridno učil. No, kaj si se naučil doslej?« Sinko hitro odgovori: »Naučil sem se voziti kolo!«

»Branko je bil danes na moč priden,« je dejala mamica očetu pri kosilu.

»Zares? To me pa veseli,« je odgovoril oče.

»Vse dopoldne se nista z Mirkom niti prepirala ne tepla.«

»Prav gotovo ne!« se je vmešal Branko. »Saj sva se sinoči sprla in si še nisva dobro.«

24

»Tega pa se ni bati!« je zamrmral Poženel, ki ga ni hotel vznemirjati z novico o sesutju v rovu.

V samotnih nočeh, polnih živčnosti in pričakovanj, sta k Milošu najraje hodili v vas — mama in Nadja. Poprej ni mnogo mislil nanjo, toda zdaj, ko ju bo morda v nekaj dneh spet objel, sta bili mnogo pri njem.

Pravzaprav je srčno vzljudil mamo, ko se je poslovil od nje. To je bilo takrat, ko je odšel iz domačega kraja na univerzo. Bila je še noč, niti ne noč, temveč tisti privlačni mrak, ki mu ga je bilo tako žal, da ga je navadno prespal... ko se vse pripravlja na dan in ko je buden topel jesenski vetr. Bil je že kak lučaj od domače hiše. Pravkar je predejal težko košaro z desne na levo, ko zasliši glasen klic: »Srečno!« Ozre se proti oknom domače hiše. Na enem izmed njih je bila luč. Bila je mama s petrolejko v roki. Ni je videl, le njenega klica je bil še poln polmrak in njegove prsi. — »Srečno!« — Vsako leto mu je ob začetku šole rekla: »Se to leto,

potem pa do hitrejšega kruha!« Strahoma je priromal do mature, do tega prvega cilja v boju proti revščini, ki se je sramoval in bal, kakor se je mama bala, da ne bo mogla več delati — — — Od sosednje postaje je zaslišal dolg žvižg vlaka. Pohitel je in kupil vozni listek. V denarnici mu je ostalo dve sto dinarjev: to je bilo petnajst kosil in petnajst večerij. V tem času se mora kako znajti v Ljubljani.

V sosesčini domače hiše je bila župnija. Mlad kaplan v dolgemu, nerodnem talarju in še bolj nerodnih kretanj, je stalno hodil okrog maminem stanovanju, kakler je ni srečal: »Vaš sin bo dvajset let zaprt!« Stisnila se je v dve gube in zbežala v kuhinjo. To je bilo ob njegovi prvi aretaciji. In potem ob drugi aretaciji: »Kako ste vzgajali svojega sina? Saj je več zaprt kakor zunaj!« To pot ga je zavrnila: »Sem jaz kriva, da je zaprt?«

In zdaj sedi mama ob njem — vdala se je v to, da on ne bo šel po drugačni poti in že goji boječe zaupanje vanj. »Miloš, kdaj bo konec te vojne?« Nadja pa stoji zraven in reče: »Mama, jeseni — — —«

Nadja! Spoznal jo je, ko se je vrnil prvič iz zapora. Pomenkovala sta se o Engelsu in o Leninu, o akcijah, množicah in o ilegalnem boju. Nato sta si nekajkrat pisala kot prijatelja. Bila je v njunem domačem kraju brezposelna intelektualka, on pa je bil na univerzi. Potem sta se spet sešla. Bilo je poletje. Ona je nosila rdečo

karirano bluzo s kratkimi rokavi. Prijel jo je za belo, trdno roko nad komolcem. Pozneje mu je povedala, kako ji je bil drag ta dotik. Njega pa sta mučila strah in omahovanje. Nazadnje, ko je z ubupom opazil, da sta zapuščala gozd in ju je samo še velik travnik ločil od hiš, se je odločil. Z nerodno kretnjo jo je objel čez ramena. Njene ustnice so se našle. Hodila sta po stezi med travniki in mejami iz leskovega grmičja. Nadja je bila vsa zardevla. Gledala je v tla. On pa je bil srečen in ponosen, saj je bila to njegova prva ljubezen. Prišla sta do Drove in sedla na rob travnika. Sonce je še peklo, a na nebu so se zbirali črni oblaki. Deroča svetla voda je vse bolj temnela od potemnelega neba. Zagrmelo je. Onadva pa se nista zmenila za nič. Nadja je podvila temnomodro krilo, skrčila noge in se nagnila k njemu. On pa jo je objemal čez polne prsi, čez močne boke in nežna ramena in ji poljubljaj usta, roke, lase, oči. — — —

Nevihta se je medtem preselila v drug kraj. — — — Ljudje niso vedeli za njuno ljubezen, zlasti pa niso smeli zvedeti zanjo. Nadjini starši, ki so se v domačem kraju povzpeli v vrhove stare družbe, in ji stalno grozili, da jo bodo razdedinili. Vse, med njima je bilo skrito, kot je bilo skrito, tudi njuno podtalno delo. Kakor vsaka ljubezen, tako je tudi njuna imela svoje navade, pokrajine in idile: v gaju ob deroči Dravi, pod vi-

nogradni in v gozdu. Poleti sta šla za nekaj dni v planine. Ko sta se pod večer spuščala po skalnatem grušču, je ona zaostala. Zaklical ji je in pritekla je k njemu v pravkar oblečenem modrem svitru, se mu vrgla v objem in ga poljubila. V njenih očeh je bila milina, kakršne ni opazil nikdar poprej in ne pozneje. — Drugega dne sta se kopala v planinskem potoku. Vse naokoli so bile skale, kamenje in visoke smreke. Slekla je kopalno obleko in se sončila gola. Bela polt je zablestela na pesku in na kamenju, poraslem z mahom. Ležala je na hrbtu, s telesom proti soncu, z dlanmi je podprla glavo. Njene prsi, trde in težke kakor grozda iz teh sončnih krajev, so bile v tej legi najlepše. Podložil ji je glavo še s svojimi dlanmi in se zagledal v to močno in lepo telo... »Da me ne bi kdo opazil,« je nenadno rekla, se ozrla naokrog in se oblekla. — Ko pa sta odhajala in se je sonce naglo skrilo za vršički smrek in za skalnimi stenami, je vzdihnila: »Zadaj si se navadil na ljubezen. To bo usodno za naju. Predalec narazen živiva!« — »Ne! Ne! Ne!« ji je zatrjeval ves nesrečen ob sami taki misli...

In zdaj čuti Nadjo tu pod šotorom, takšno kakor je bila v njenih najlepših dneh. Kakšna je zdaj? Kje je? V ilegali? Z mamo skupaj? Morda bom obe objel čez nekaj dni — — —

Kamiona ni bilo od nikoder. Kak dan so

PRAKTIČNI NASVETI

Suhi in slabotni ljudje se po bolezni okrepijo in odebelijo, ako izpijejo zjutraj pred zajtrkom vročega mleka, v katerega damo žlico masti ali masla, ki ga predhodno raztopimo. Prav tako naj tudi zvečer spijejo skodelico mleka z mastjo ali maslom. Mast deluje hitreje; mleko tudi lahko po okusu osolimo. Ako to ponovijo večkrat, bodo presenečeni zaradi uspeha.

Proti vročini se v poletnih mesecih borimo na ta način, da okna zastremo; stanovanje prezračimo zgodaj zjutraj, ko je še hladno. Pomagamo pa si tudi s tem, da obesimo mokre rjuhe. Napravimo prepih, ako zunaj ni bolj vroče kot v sobi.

Mehko kuhanih jajc ne jejmo s srebrno žličko, ker dobijo neprijeten okus, žlička pa počrni. K njim serviramo pokromano ali leseno žličko.

Zelenjave pri kuhanju tudi ne smemo mešati z železno žlico, ker dobi neprijeten okus.

Če polijemo mast po tleh, mizi ali na kak drug del pohištva, moramo tisto mesto takoj politi z mrzlo vodo, da se mast strdi, preden utegne prodreti v les. Ko se mast strdi, jo odrgnemo z nožem.

Namesto s ščetko očistite obleko dobro tudi z gobo, ki jo namočite v salmiak, raztopljen v vodi. Da ni premokra, jo ožmite še med krpami, nato pa čistite z njo blago v smeri vlaken. Tako ne poberete iz obleke samo prahu, ampak tudi madeže od blata in ostanke jedi, ki jih ščetka ne odstrani.

Kvas lahko hranimo nekaj časa, če ga natlačimo v skodelico in jo poveznemo na krožnik z vodo.

Trdovratne madeže, ki jih ne moremo spraviti iz blaga, najprej zmečamo z glicerinom. Z njim madež namočimo in ga pustimo mirovati več ur. Nato pa ga odstranimo z enim ali drugim čistilnim sredstvom (bencin, čist terpentini, salmiak itd.). Glicerini tkanini ne škoduje, niti ne razjeda barv. Lahko ga tudi izperemo in sicer z mlačno vodo.

Kakšen značaj imamo?

Neki švicarski psiholog trdi, da je celo iz lege pri spanju mogoče spoznati, kakšen značaj ima določeni človek. Tisti ljudje, ki ležijo zviti v klobčič, so pesimisti. Kdor leži na trebuhu, je baje trmoglav in vztrajen. Oni, ki leži na hrbtu, pa je po mnenju švicarskega psihologa, častihlepen in oblasten. Ljudje, ki se pokrivajo z blazino čez glavo, so neodločni in ozkosrčni.

rekli, da pride »domani«, a »domani« so rekli »dopodamani«. Majcen je nekje iztaknil veliko, lepo knjigo, ki jo je prinesel Milošu. Odkar se je pričela vojna, ni Miloš prebral niti ene knjige. Majcnova je bila nekak izbor esejev italijanskih mislecev o etiki in estetiki. Dolgi, lepi stavki in zanimive misli, ki so v Milošu izzvale roj novih, podobnih in nasprotnih. Skušal si je nekatere oblikovati in jih zapisati, a mu ni šlo.

»Majcen, ne znam se več izražati. Kaj bo z nami, ko bo konec vojne?«

Hrust nasproti njemu pa se je smehljajal kakor otrok:

»Se boste že spet navadili!«

Na kresni večer so v sosednjem sektorju zakurili ogromen kres. Ves kampo se je zbral ob njem, v ozadju pa so stali vojaki. Najboljši recitator kampa, Tiran, je povzdignil svoj doneči glas:

»Manj strašna noč je v črne zemlje krili, kot so pod svetlim soncem sužnji dnovi — — —«

Recitatorjeve besede so prihajale do samotnega uklenjenca, ki so ga zaradi njegovega položaja podžigale še bolj kakor druge. »Kaj mi je pokret?« se je vprašal, ka-

Shranimo jajca za čas, ko jih primanjkuje

Sveža in nerazpokana jajca ohranimo dalj časa, če zraku zabranimo dostop skozi lupino. Zato jih vlagamo v razna ohranujoča sredstva, na primer v žito, fižol, pepel, mivko, vodotopno steklo, apno ipd.

Pred vlaganjem jajca dobro umijemo in zbršemo, preizkusimo, če ni morda katero razpokano, šele nato začnemo z vlaganjem.

V apno. To je najstarejši način vlaganja jajc. Za vlaganje lahko uporabimo kak star lonec, večjo pločevinasto dozo, steklen kozarec in podobno. Najprikladnejši so glinasti lonci. Sveža in za vlaganje pripravljena jajca polagamo v posodo za vlaganje tako, da jih v prvi vrsti postavimo

s širokim koncem navzdol, medtem ko v ostalih vrstah s koničastim koncem navzdol. Ko smo posodo napolnili skoro do vrha, zalijemo jajca z apno raztopino, ki smo jo pripravili tako: dobro uležano apno razmešamo z vodo v takem razmerju, da dobimo precej gosto tekočino, ki jo nato še precedimo in zlijemo na jajca. Tekočine naj bo toliko, da sega 10 cm čez jajca, ker se rada osuši. Vložena jajca shranimo v hladnem prostoru, vendar pa moramo biti pozorni dovolj pozorni in paziti, da nam ne zmrznejo.

V vodotopno steklo. Za vlaganje v vodotopnem steklu pripravimo vse tako kot v zgornjem primeru, le da namesto

Za zdravje vsak dan skodelico jogurta

Uživanje jogurta prav na kmetih ni tako razširjeno, ker je tu bolj udomačeno kislo mleko. Tudi kislo mleko je v naši prehrani visokovredno in cenjeno živilo, toda le tedaj, če je narejeno iz zdravega in neokuženega mleka. Ker mleko kisamo kar surovo, je nevarnost, da se okužimo s škodljivimi klicami, na primer z bacilom tuberkuloze. Ravno zato, ker surovo mleko ni vedno zdravo in brez škodljivih klic, je posebno v krajih, kjer ljudje dobivajo mleko iz mlekarn, bolj priporočljiv jogurt, ki ga lahko pripravimo tudi sami doma, in to iz kuhanega mleka. S kuhanjem sicer zmanjšamo vrednost nekaterih vitaminov, ki so v mleku, vendar je ta izguba spričo tega, da smo s kuhanjem uničili zdravju škodljive klice, skoraj nepomembna. Medtem, ko uživamo kislo mleko bolj sezonsko (v poletnih mesecih), ko so pač za kisanje mleka ugodni pogoji, pa lahko pripravljamo jogurt na enak način lahko vse leto. Kjer kisajo mleko tudi pozimi, jim navadno tudi po več dni stoji, čisto v ne posebno higienskih shrambah ali celo po pečeh, kar njegovo higijensko vrednost še zmanjša, poleg tega pa mleko zaradi počasnega kisanja tudi ni posebno dobro.

Priporočljivo je, da ne uživamo jogurta, ki je starejši od dveh dni; starejši nima več ugodne kisline, značilne arome in okusa.

Prav tako nima jogurt pravega okusa, če je mlačen, to se pravi ne dovolj ohlajen; zato ga hranimo v dovolj hladni shrambi ali kleti oziroma v mrzli vodi, ki jo večkrat menjamo. Kakor mleko se tudi jogurt rad navzame tujega duha, zato ne imejmo v bližini cimeta, odprtega popra, petroleja, dišečega mila in podobnega.

Dober jogurt je do dna v posodi enako gost, podoben lepo zgoščenemu pudingu

in ne prekišel. Jogurt, ki je močno kisel in zrnat, ni več svež.

Plesniv jogurt ni za uživanje. Splesni, če ga imamo v okuženi shrambi ali v pretoplem prostoru ali pa če predolgo stoji in dobijo premoč glivice plesnivke.

Redno uživanje jogurta zelo ugodno vpliva na zdravje in prebavo s tem, da se v črevesju razvijajo razne potrebne bakterije, ki preganjajo zastajajoče škodljive snovi, ki nastajajo pri presnavljanju.

Ljudje, ki stalno uživajo jogurt, imajo redno prebavo in s tem tudi redno izločanje snovi, katerih zastajanje v telesu je škodljivo. Jogurt ugodno vpliva tudi na splošno počutje človekovo.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Neprijeten vonj iz ust in vzroki za to

Neprijeten vonj iz ust nastane v največjem smislu zaradi gnitja ostankov hrane, zaradi nezadostne nege ust in zobovja. To še posebno pospešujejo gnili in votli zobje. Nadalje se pojavlja neprijeten vonj v ustih zaradi vnetja ustne votline in žrela, kakor tudi pri vnetju dlesen, mandeljnov in podobno. Tudi vnetje nosnih sluznic, gnojno vnetje obstranskih votlin ter različni gnojni procesi v pljučih imajo lahko za posledico neprijeten vonj iz ust. Iste pojave srečujemo pri nezadostnem delovanju žlez, če se hrana iz kakršnih koli vzrokov predolgo zadržuje v njem ali pri motnjah v prebavljanju, ki so po navadi v zvezi z neješčnostjo in pogostim kolcanjem, oziroma izpahovanjem pri jedi.

po dočakanju konca in da bi dal ne vem kaj, samo da bi videl, kako bo potem. »Zdaj je človeško življenje brez posebne vrednosti!« si je spet dopovedoval, misleč na beg. — — — »A vendar je več vredno kakor pred vojno. Poprej je bil Taras naveden fant, kakršnih nikjer ne primanjkuje, zadnji čas pa je postajal drug človek — — —«

Misli so se mu začele zapletati in se vsiljevati brez konca in kraja. Zaželel si je, da bi ga prišel kdo obiskat.

Neko popoldne, ko ni nihče pričakoval, je prišel kamion. Čez kako uro so ga že pričeli razkladati. Majcen in Miloš sta spet zlagala pakete na tla. Nadziral jih je zopet Molinaro. Majcen je večkrat smuknil k šoferju in mu ponudil steklenico z vinom: »Na, pij!« Seveda so se ga razkladalci natakali že poprej. Tako veselo še ni bilo nikdar pri razkladanju paketov. Tista dva, ki sta jih podajala Milošu in Majcnu, sta se jima priklanjala kakor belo oblečena slaščičarja s tortami. Odnášalca v skladišče pa sta si žvižgala in poskakovala, da so jima paketi nekajkrat padli na tla. Zvečer v kampu ni nihče zvedel, kdo je dobil paket, ker so razkladalci vse pozabili, kolikor so sploh kaj videli.

Ko so bili paketi na tleh, je stopil Majcen k Molinaru in mu začel kazati neki

apna vzamemo raztopino vodotopnega stekla v razmerju 1 : 10. Ako vzamemo 1 liter vodotopnega stekla, zadostuje ta za približno 200 jajc.

V hipermangan. Za manjšo količino jajc zadošča že kavna žlička hipermangan. Razmešamo ga z vodo tako, da dobimo tekočino temnovijoličaste barve. V tej tekočini namakamo nato sveža in čista jajca nekaj ur, nato jih zložimo za šest ur na debelo krpo ali pivnik, da se osuše. Dobro je, da jih v času sušenja vsaj enkrat obrnemo. Popolnoma suha jajca nato zavijemo v časopisni papir in jih vložimo v mivko, ki smo jo že prej v pečici dobro osušili. Na ta način konzervirana jajca se ohranijo tudi po več mesecev.

Kuharski recept

Jajčne omlete s špinačo

V loncu žvrkljamo štiri do osem rumenjakov, malo soli, nekaj žlic kavine smetane ali mleka in nekaj žlic moke. Rahlo primešaj beljakov sneg in peci v plitvi ponvi tanke omlete, to je: v ponev daj prav malo masti, zlij vanjo z majhno zajemalko toliko testa, da je dno tanko pokrito, ko se razleže. Ko je na spodnji strani pečeno, a zgoraj še blede, namaži z naslednjim nadevom.

Nadev: pol kilograma mlade špinače dobro prevri in drobno sesekljaj. Na masti zarumeni drobno sesekljano čebulo, peteršilj, žlico moke, pridaj s soljo strtega česna, in ko je moka nekoliko zarumenela, nekaj žlic smetane in sesekljano špinačo. Pusti, da zavre in s tem namaži omlete.

Ni vedno lahko ugotoviti vzroka tej pogosto neznosni nevšečnosti in je potrebno iskati pomoč ne le pri zobnem zdravniku, ampak tudi zdravniku specialista za ušesa, nos in grlo. Tak pregled je vedno priporočljiv, ker se ob takem pregledu navadno najde nevarno kužno kottišče, ki na eni strani povzroča neprijeten vonj, na drugi strani pa stalno ogroža celotni človeški organizem. V slednjem primeru moramo neprijeten vonj smatrati za svarilno znamenje, torej znak, da nekaj ni v redu. Prav zaradi tega je ob takem primeru nujno priporočljivo edino temeljiti zdravniški pregled. S tem se vsak prizadeti nujno obvaruje kasnejših težjih posledic, ki bi se lahko pojavile ob vnetju oziroma razpadanju tega ali onega tkiva.

paket, ki ga je bil namenoma odprl, češ kaj naj napravijo z njim. Počasi sta odšla proti skladišču. Razkladalci pa so se v mraku motovili okrog kamiona, si mežikali in spraševali: »Kje je vino?« Nazadnje so ga iztaknili v kabini pri šoferju, ki ga je skrival pred Molinarom. Molinaro se je vračal iz skladišča in začel zaklepati vrata. S hrbtom je bil obrnjen proti kamionu, razkladalci pa so se hihitali okrog kabine. V tistem trenutku je Miloš od zadaj zlezal pod voz in se potegnil v tesno gnezdece med diferencialom in šasijsko. Šel je z glavo naprej proti sredi voza, noge pa so mu še vedno visele navzdol in bi jih lahko opazil, kdor bi se samo malo sklonil pod avto. Potegnil se je še naprej, tako da so končno tudi noge izginile v gnezdecu. Udarjal se je ob robato železo in ob leseni okovani strop. Kamorkoli je segel s prsti in česar koli se je dotaknil z golo kožo — vse je bilo strahotno prašno in masno od olja. Nazadnje pa se je le čvrsto utaboril na svojem skritem ležišču.

Takrat se je Molinaro obrnil in stopil h kamionu.

Pri kamionu so bili vsi: štirje razkladalci, Majcen in Molinaro, samo šofer se je držal v kabini.

Molinaro je pogledal v kabino in na kamion, če ni kdo zgoraj, potem pa je dal znak za odhod.

(Se nadaljuje)

* Jutri

** Pojutrišnjem

Misli k osnutku zakona o kmetijstvu

Tri okoliščine so, ki odločilno posegajo v dogajanja med kmečkimi ljudmi na vasi in ki krojijo usodo današnjemu kmečkemu obratu. Ena teh je naglo naraščanje števila prebivalstva v svetu — vsak dan je treba za 80.000 ljudi več kruha — in ne prestando zmanjševanje kmetijske površine zaradi novih zgradb, erozije in odseljevanja kmečkih ljudi s strmih hribov; druga je slaba materialna in deloma tudi strokovna usposobljenost kmečkih ljudi za uporabo sredstev, ki jih za olajšanje dela in dvig produktivnosti stavlja kmečkim obratom na razpolago znanost in tehnika. Tretja med njimi pa je čedalje večje zaostajanje kmečkih delovnih ljudi za življenjskimi pogoji, ki so jih priborili in so jih deležni delovni ljudje v drugih poklicih. Le-to je često posledica težjih proizvodnih okoliščin na polju in na njivi. Na polju in pri živini ni norm za pridelek na uro vloženega dela. Vreme in kompliciranost živnega bitja predpostavljajo prevzem velikega rizika prav na vrednost produkta za vloženo delo. Ker pa ni nihče pripravljen, da bi ta riziko v potrebni meri delil, so kmečki delovni ljudje za svojo skrb in delo neenako in slabo plačani, vsled česar zapuščajo polje in hlev ter iščejo druge poklice.

Tudi kmečkega človeka je treba zavarovati pred brezobzirnostjo svobodnega gospodarstva

Na današnji stopnji svobodnega gospodarstva mora kmečki producent prej ali slej podleči obrti, industriji in trgovini. V zadnjih petdesetih letih se je že dostikrat zgodilo, da so vasi, ja kmečki ljudje in kmetijstvo celih pokrajin in držav prav zaradi omenjenih okoliščin stali pred polomom, ostalo prebivalstvo pa pred vprašanjem, od kod bo kupilo primanjkujoči živež in kako bo svoje kmetijstvo usposobilo za potrebno proizvodnjo. Vzrok takim krizam je skoraj vedno bilo površno obravnavanje agrarnih problemov v pogojih, ki so jih postavljali družbeni razvoj ter napredek znanosti in tehnike.

Ponekod prej, drugje pozneje je zaradi takih kriz, ki so navadno zadele državno blagajno in s tem neposrednega davkoplačevalca, v svetu prodrlo spoznanje, da je treba kmečkega človeka in kmetijstvo kot pojm vseh dogajanj okoli proizvodnje in vnovčevanja pridelkov s polja in hleva zaščititi pred brezobzirnostjo svobodnega gospodarstva. V svetu že več let prodira spoznanje, da ima kmečki človek isto družbeno funkcijo, kakor jo ima človek, ki je zaposlen v rudniku, v tovarni, na gradilišču ali pa opravlja svojo dolž-

nost v komunalnih, socialnih in kulturnih ustanovah in da mora biti človek, ki dela na polju in v hlevu, deležen uživanja istih socialnih, kulturnih in tehničnih pridobitev, kakor njemu socialno enako stoječi ljudje.

Dosedanji poskusi zaščite ne zadoščajo

Prav to pa je spoznanje in zahteva, katerima mora biti tudi v naši državi končno zadoščeno z zakonom o kmetijstvu, katerega osnutek zdaj diskutirajo po zbornicah in kmetijskih ustanovah. Kmečki delovni ljudje so v dobi, ko je hrane in pripomočkov za njeno proizvodnjo najbolj primanjkovalo, nosili zelo težko breme. Kljub slabemu in vedno bolj zaostajajočem zaslužku so dajali iz leta v leto več svojih pridelkov na trg. Ta svoj doprinos za izboljšanje življenjskih pogojev so kmečki ljudje plačevali v veliki meri sami iz svoje substance, s prekomernim delom, z žrtvovanjem svojega zdravja in s stalnim poseganjem v gozda, ki ne sme biti drugega, kakor pa rezerva za največje investicije in nesreče na kmetiji.

V povojnih letih je parlament naše države ustvaril vrsto zakonov, katerih namen je bil, da uravnajo proizvodnjo, trgovanje, ter uvoz in izvoz mleka, krušnega žita in mesa. Ti tako imenovani kmetijski tržni zakoni z zakonom o uravnavanju cen prej omenjenemu spoznanju in zahtevi niso zadostili. Položaja kmečkega delovnega človeka ti zakoni niso izboljšali. Po končani Marshallovi pomoči so se od leta 1952 naprej gnojila, krmila, gradbeni material in železo neprestano podraževali, mezde pa so naraščale, s tem je postajal položaj kmečkega človeka čedalje bolj stisnjen. Izdatki obratovanja kmetije so prišli presegati njegove dohodke. Nazaj v ta čas sega tudi naša zahteva v koroški kmetijski zbornici po izboljšanju obstoje-

čih kmetijskih zakonov in večji zaščiti kmečkega človeka. Tej zahtevi so sledile podobne zahteve drugih agrarnopolitičnih skupin, dokler se ni porodila splošna zahteva po zakonu o kmetijstvu. Po treh letih, ko je že veliko zamujenega, leži pred nami osnutek tega zakona, ki je na poti, da ga pristojni krogi zboljšajo, preden mu bo dal parlament dokončno obliko in potrdilo.

Z novim zakonom je treba kmečke ljudi seznaniti

Kaj pričakujemo od zakona o kmetijstvu? Zakon o kmetijstvu mora v mnogočem ustvariti boljše proizvodne pogoje v kmetijstvu, predvsem pa v kmečkih obratih, garantirati mora možnost pravočasne prodaje kmetijskih pridelkov, kmečkemu delovnemu človeku pa mora priskrbeti isti zaslužek in življenjske pogoje, kakor jih imajo in jih bodo imeli delovni ljudje v podobnih poklicih.

Tem pričakovanjem obstoječi osnutek ne ustreza v dovoljni meri. Ta osnutek je delo oseb, ki so bolj uradniki in administratorji, kakor pa kmetovalci in kmečki delovni ljudje. Kot tak ne zajame vseh problemov, ki jih skriva v sebi tako delikatno kmečko vprašanje. Pogled iz za zelene mize na življenje in dogajanje na vasi kaže stvari le prečestokrat v drugi luči, kakor jih občuti tisti, ki na kmetiji gospodarji in dela.

Brez dvoma bo ta osnutek dobil celo kopico pripomb in popravkov. Čim več se bo o njem razpravljalo, tem popolnejši bo postal. Sodimo pa, da je neobhodno potrebno, da se z osnutkom čimprej seznanijo javnost, predvsem pa kmečki ljudje, da tudi oni povedo svoje mnenje in da lahko vplivajo na tako vsebino zakona, ki jim bo v resnici omogočila enakopravni položaj z državljanji drugih poklicev. (bl)

Govedo na sončno pašo

Ameriški raziskovalec Steenbeck je napravil poskus, katerega izida si ni znal takoj pojasniti. V hlevu je redil kozo, ki jo je krmil s pšenico, z otrobi, rižem in ovseno slamo. Hotel je proučevati presnovo kalcija (apna). Ugotovil je, da je koza izločala več kalcija, kakor ga je prejemale s krmo. To pomeni, da ga je morala izločati iz svojih telesnih zalog (iz kosti), kar vsekakor ni moglo biti v prid njenemu zdravju. Brž ko je spustil žival na pašo, na sonce, je postala presnova kalcija spet redna.

Prišla je vojna in začel se je širiti ra-

hitis, zlasti v velikih mestih. Ribjega olja ni bilo, pa so otroci postali rahitični. Tedaj je neki otroški zdravnik začel rahitične otroke obsevati s kremenčevimi lučjo. (Kremenec namreč prepušča ultravijolične žarke, medtem ko jih steklo preprečuje.) Sonce ima visoko v gorah mnogo ultravijoličnih žarkov, zato so imenovali kremenčevu luč tudi »višinsko sonce«. Po več mesečnem obsevanju so otroci ozdraveli. Tako je bilo ugotovljeno, da se rahitis zdravi z ultravijoličnimi žarki.

Steenbeck se je spomnil svojega poskusa s kozo v temnem hlevu. Spet se je lotil raziskovanja. Raziskovalci so ugotovili, da so rahitične podgane ozdravele ne le po obsevanju z ultravijoličnimi žarki, marveč tudi potem, če so uživale obsevano hrano. Nadalje so odkrili, da bombažno in olivno olje prav tako zdravi rahitis kakor ribje olje, če ga prej obsevajo z ultravijoličnimi žarki. Ob delovanju teh žarkov se tudi v človeškem podkožnem tkivu neka snov — ki jo vsebuje bodisi človeško bodisi živalsko telo — holesterin (podobna masti), pri rastlinah pa ergosterin, spreminja v čisti vitamin D.

Količin tega vitamina v človeškem ali živalskem telesu lahko povečamo, če telo obsevamo s kremenčevimi lučjo ali če se sončimo. V sončnih dneh vsebujejo trava ali rastline sploh več vitamina D odnosno njegove prehodne stopnje, kakor ob oblačnem vremenu in ponoči. Vitamin D pospešuje v črevesju vsesavanje apna, toda le, če so navzoče toščice, v katerih se topi. Vitamin D torej pospešuje tvorbo kosti in je zato za človeka življenjskega pomena; brez njega bi telo propadlo.

Steenbeckova koza je bila zaprta v temnem hlevu, tako da ni bila deležna sonca, zato ni imela vitamina D in je nastala motnja v presnovi kalcija. Mleko krave, ki jo je obsevalo sonce, je varovalo sesajoče tele pred rahitisom, čeprav krava sama ni imela vitamina D. Teleta krav, ki jih ni obsevalo sonce, pa so postala rahitična.

Iz istega vzroka obolijo za rahitisom otroci. Otroci dobivajo navadno prekuhan mleko. Mleko je treba prekuhati zaradi nevarnih bolezenskih klic, ki se v mleku naglo množijo. Med kuhanjem pa se uniči

Subvencije za oskrbovanje gozda

Referent za gozdarstvo štajerske kmetijske zbornice dr. Eckmüller odgovarja na neko tozadevno vprašanje v strokovnem listu »Der fortschrittliche Landwirt«, da daje zvezno ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo potrebnim in vrednim malim gozdnim posestnikom (in to so naši kmetje) subvencije za ureditev in oskrbo gozda. Subvencija znaša do 50 % skupnih stroškov. Prošnje z opisom predvidenih izboljšav v gozdu je treba vložiti pri okrajnih gozdarjih ali pa pri okrajnih kmečkih zbornicah, ki imajo za prošnjo potrebne formularje.

Pri nas, kjer bi morali iztrebiti in pogozditi veliko gozdov, ki so zaraščeni s plevelom in grmičevjem, so te subvencije zelo potrebne in naj bi se jih vsak poslužil.

Kako zatiram ogrčavost

Ne mislim se ponašati s kakimi uspehi v korist živali, gospodarstva in človeka, želim pa le, da zvedo o mojih izkušnjah še drugi.

Ne bom izgubljal besed o potrebi zatiranja govejega obada (ogrčavosti). Zatiranje z iglo in pinceto, kakor je zdaj že kolikor toliko vpeljano, je za žival mučno, za človeka zamudno delo, katerega uspeh pa nikakor ni popoln, pogosto tudi prepozen. Bolje je obadavo zalego zatreti, še preden žival trpi, kar ni prav nič težko doseči.

Že nekaj let zatiram ogrčavost na ta način, da goveda, ki so bila prvo leto na paši, v jeseni enkrat temeljito umijem po hrbtu z vodo, v kateri se je kuhal tobak. Vodi dodam še pest soli. Uspeh je vedno popoln. Živali, ki jih zaradi poizkusa nisem »razkužil«, so imele po 60 in še več ogrcev, razkužene pa nobenega. Preizkušal sem to več let v vseh mesecih od avgusta do februarja, vedno s popolnim uspehom. Verjetno bi se uspeh dosegel tudi z drugimi razkužili. Poizkusite še drugi.

Pozimi marsikateremu govedu zrastejo predolgi parklji. Prisekavanje z dletom in kladivom je nekoliko nerodno. Zato to delo marsikdo rad odloži.

Kadar govedo leži, vzamem ostre klešče ali kar žepni nož in na treh nogah prirežem parklje. Na četrto pa, kadar žival leži na drugi strani. Cela stvar je zelo lahka, če se žival ne boji človeka.

Opomba uredništva: V borbi proti ogrčavosti je to dragocena izkušnja in je prav, da tudi drugi poizkusijo. Isto velja glede parkljev.

Dobre strniščne krmne mešanice

Pri sestavljanju krmnih mešanic je treba misliti tudi na rastlino, ki bo dala oporo grašču, grahu in peluški, da ne bodo polegali in pričeli gniti. Spomladi jemljemo za oporo oves, ki pa poleti za to ni najbolj pripraven, ker ga rada napade rja. Za strniščne mešanice najbolj pripravne oporne rastline so drobno zrnat konjski bob (Pferdebohne), sončnice in koruza.

Znani strokovnjak za pridelovanje krmne ing. Czerwinka priporoča za jesensko krmiljenje tole mešanico: 50 kg konjskega boba, 50 kg grašče, 50 kg njivskega graha, 15 kg koruze in 5 kg sončnic na hektar. Za dvakratno košnjo (v jeseni in pomladi) pa priporoča mešanico iz 40 kg konjskega boba, 40 kg njivskega graha, 10 kg kosmate grašče (Zottelwicke), 10 kg panonske grašče, 10 kg koruze, 5 kg sončnic, 15 kg črne detelje, 5 kg inkarnatke in 5 kg laške ljujke na hektar.

tudi mnogo vitaminov. Čim dalj se mleko pari med kuhanjem, tem več vitaminov se izgubi. Zato bi bilo treba mleko hitro zavreti in ga takoj potem postaviti na hladno. Kravje mleko vsebuje mnogo več beljakovin, apna in fosfora kakor materino: teža teleta se podvoji že v 47 dneh, dojenčka pa šele v 150 dneh. Zato pa otroci samega kravjega mleka ne prenašajo brez škode. Najboljša hrana za dojenčka je materino mleko (ki ga dojenček uživa surovega), zlasti če se mati hrani med nosečnostjo in dojenjem z mlekom in z mlečnimi izdelki krave, ki se pase na planinah. Mleko pa ne vsebuje dovolj železa, zato je treba prehrano še primerno izpopolniti. P.

Lihooogrščica potrebuje vležano zemljo in obilo dušika

»Poglej«, mi je te dni pokazal napreden kotmirški kmet na svoj oves, »kako potegne lihoogrščica (Lihoraps) hranila iz zemlje«. Oves, ki ga je sejal za lihoogrščico, je bil slabši od ovsa na drugem delu njive.

Najboljši dokaz, da potrebuje lihoogrščica veliko hrane v zemlji, je njena bohotna rast, njene močno razvite korenine, predvsem pa njeno obilno listje. Sedemdeset in več centimetrov visoka rastlina z 10—15 mm debelim stebлом, ki v 2—3 mesecih rasti daje tudi po 500 q zelenja na ha, potrebuje v zemlji veliko hrane. Če rastlini potrebne hrane ne damo, jo bo s svojimi koreninami poiskala sama. Posledica pa bo podobna primeru kotmirškega kmeta.

Zahtevnost lihoogrščice utegne tega ali onega spraviti do razmišljanja, kaj bi namesto nje sejal za pozno strniščno krmo. To razmišljanje je nepotrebno, ker boljše in cenejše zelene krme za november in december ne bo našel. Lihooogrščica je zaenkrat najcenejša rastlina, s katero lahko izpolnimo presledek med sočno krmo po končani paši in pričetkom krmljenja silaže ali pese. Pa ne samo to. Kmetijski svetnik dr. ing. Ranninger je pred kratkim poročal, da so po pričetku krmljenja lihoogrščice pričele krave dajati po 1—1,5 l mleka na dan in kravo več, kakor so ga dajale prej. Odstotek masti pa se je dvignil od

4.3 na 4.7 %. Z lihoogrščico je torej mogoče doseči več mleka in boljše ceno za mleko.

Lihooogrščica, ki jo je treba pri nas sejati med 10. in 25. avgustom, le v mrzlih krajih prej, zasluži vso skrbnost in pomoč za bogat pridelek. Njivo je treba toliko prej naorati, da se zemlja do setve že dobro vleže. Kep na njivi ne sme biti. Podorati ji je treba ca. 500 kg superfosfata in 300 kg kalijeve soli. Sejati je ne smemo pregosto — 6 do 10 kg po hektarju zadoštuje. Najbolje jo sejemo s strojem v vrste po 25 cm narazen. Tekom rasti ji je treba pomagati z dušikom v obliki nitramoncala (300 kg/ha) ali pa gnojnice, za katero je prav hvaležna. Pravzaprav pri lihoogrščici gnojnico v jeseni najbolj izkoristimo. V obrokah je damo skupno lahko 120 hl po hektarju. S tako postrežbo bo lihoogrščica zrasla visoko in bo dajala v novembru in decembru, ko bo že 5° C mraza, izdatno zeleno krmo za živino. Pri tem pa zemlje ne bo izčrpala, nasprotno jo bo dobro prezračila in s koreninami obogatila s humusom.

Lani so ponekod kot lihoogrščico prodajali seme navadne ogrščice, oljne repice in navadne repe. Opozorjamo, da se sme lihoogrščica prodajati le v plombiranih vrečah in s potrdilom, da je priznana od kmetijskih zbornic. Kakor se sliši, bo prišla lihoogrščica na trg v 10 kg težkih vrečah, ki bodo zaplombirane.

Na kaj še čaka „Zveza izseljencev“

Pod tem naslovom je včerajšnji »Tednik-Kronika« napravlil gnusen napad na »Zvezo slovenskih izseljencev«. Danes samo čisto kratko, daljši odgovor bo g. dr. Jošku Tischlerju in g. Simonu Maleju poslala Zveza ob »pravem času«.

Tokrat le toliko, da Zveza slovenskih izseljencev zastopa izključno le svoje člane-izseljence in ne ljudi, ki so se med svojim izseljeništvom sončili s »prvim izseljencem« v Bregenzu. Zato tudi noče imeti nobene povezave s pritožbo ljudi, ki so si najprej neupravičeno pridobili izkaznico žrtev, pa bi sedaj radi na isti način dosegli še uradno potrdilo po § 4 zakona o

oskrbi žrtev in predvsem odškodnino za svoje službovanje v Bregenzu. Le taki ljudje se lahko tako zločinsko poigravajo s pravno silo kočljivim vprašanjem izseljenškega pripora.

Zveza slovenskih izseljencev pa se zaveda velike odgovornosti pred svojimi člani in zaradi te odgovornosti čaka, da bo prej rešena pritožba izseljencev iz Bregenza, za katere so prirojeno prevedene izjave Zvezinih funkcionarjev brez dvoma težko razumljive, kajti izseljence v taboriščih so stražili na svoj način SS-ovski vodje taborišč, izseljenci v Bregenzu pa so sami nosili orožje in stražili druge.

Spet avtobusna zveza med Celovcem in Opatijo

Na progi Celovec—Ljubelj—Kranj—Ljubljana—Postojna—Reka—Opatija—Lovran in nazaj je celovška poštna direkcija uvedla tudi letos spet redno avtobusno zvezo, ki se je že lani v poletnih mesecih živahnega tujskega prometa zelo dobro obnesla.

Predvidoma bo ta linija letos odprta do 8. septembra in je zlasti ugodna za izletnike, ki si na tej vožnji lahko v dveh dneh ogledajo niz lepih krajev in čudovite pokrajine, ležeče ob najkrajši poti iz Celovca do jugoslovanskega Jadrana, ob morju pa jim ostane še cel dan časa za kopanje in za ogled pestrega vrvenja v najbolj znanem in najlepšem letoviškem mestu severnega Jadrana — Opatiji ali pa v nekaj kilometrov oddaljenem manjšem letovišču Lovranu, ki prav tako slovi po svoji krasni legi in nudi iz bolj mirnega zatišja obsežen razgled po vsem širnem Kvarnerskem zalivu. Navmes se spleča še kratek

Na Zgornjem Avstrijskem so odkrili nov vrelec nafte

V globini 2500 metrov so pri vasi Puchkirchen odkrili nov petrolejski vrelec. Vrtanje je izvedla družba RAG, pri kateri sta soudeleženi skupni Shell in Sorony Vacuum. Strokovnjaki so pri ocenjevanju tega odkritja mnenja, da je plast debela samo dva metra, računajo pa, da bodo verjetno odkrili v bližini še druge vrelce.

Pred podpisom državne pogodbe je bila tej družbi priznana odškodnina za petrolejske vrelce, ki jih je izkoriščala pred vojno. Prvotno je sicer kazalo, da se ta družba ne bo več udeleževala izkoriščanja avstrijskih petrolejskih vrelcev, zdaj pa kljub temu izgleda, da bo družba še nadalje poslovala v Avstriji.

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Sobota, 14. julij:

6.00 Kmečka oddaja — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.30 Pozdrav nate — 16.15 Prima izbor — 17.10 Domači zvoki — 18.30 Za prijatelje zborovske glasbe — 19.00 Stare melodije v novi obliki — 20.15 Otroci, kako mine čas.

Nedelja, 15. julij:

7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.05 Kmečka oddaja — 9.00 Dobro razpoloženi v nedeljo zjutraj — 11.05 Veselo petje, veselo igranje — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Glasbeno srečanje dežel — 19.00 Športne vesti — 19.45 S poletom in dobro voljo — 20.10 Glasovi inozemskega tiska — 21.00 Iz priljubljenih operet.

Ponedeljek, 16. julij:

5.50 Pogled v svet — 6.00 Kmečka oddaja — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.45 Oddaja za podeželje — 14.00 Poročila in objave. Domači pevci (slov.) — 14.30 Knjižni kotiček — 18.15 Mladina v filmu — 18.45 Za našo vas (slov.) — 20.15 Priljubljene šlagerji.

Torek, 17. julij:

5.50 Pogled v svet — 6.00 Kmečka oddaja — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 8.45 Mala zgodovina medicine — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magazin — 11.00

RADIO PROGRAM

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 14. julij:

6.20 Naš jedilnik — 7.10 Zabavni zvoki — 11.05 Priljubljene popevke pojo znani pevci — 11.45 Pionirski kotiček — 12.00 Od Triglava do Ohrida (pesmi jugoslovanskih narodov) — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.30 Tedenški športni pregled — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 16.00 Utrinki iz literature — 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 18.45 Okno v svet — 20.00 Veseli večer.

Nedelja, 15. julij:

6.00 Poskočne viže za nedeljsko jutro — 8.00 Otroška predstava — 8.57 Slovenske narodne pesmi — 9.30 Še pomnite, tovariši... — 11.35 Mala revija lahke glasbe — 13.30 Za našo vas — 14.15 Želeli ste — poslušajte! — 16.30 Egon Tomc' Kitajska opera — 18.00 Radijska igra — 20.00 Večerni operni spored — 21.00 Športna poročila.

Ponedeljek, 16. julij:

6.20 Naš jedilnik — 7.10 Zabavni zvoki — 11.50 Za dom in žene — 12.00 Slovenske narodne poje zbori in solisti — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pohorski fantje pojo in igrajo — 13.35 Operetna in lahka glasba — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 16.00 Utrinki iz literature — 18.45 Kulturni obzornik — 20.00 Simfonični koncert.

Torek, 17. julij:

8.00 Poje zbor Slovenske filharmonije — 8.50 Revija priljubljenih popevk — 11.05 Od tu in tam — 11.45 Cicibanom, dober dan! —

Arabske države ogroža poplava z mamili

Na zasedanju komisije Združenih narodov za mamila je egiptski predstavnik general Safet v imenu Arabske lige predlagal, naj se na Srednjem vzhodu ustanovi regionalni urad OZN za kontrolo mamil. General Safet, ki je ravnatelj biroja za kontrolo mamil v tajništvu Arabske lige, je poudaril veliki pomen takega biroja v okviru OZN, kajti v arabskih državah, zlasti v Egiptu, se vse bolj širi uporaba mamil. Egiptski predstavnik je poudaril, da se v zadnjem času razvija ilegalna trgovina z opijem, hašišem in drugimi mamili in da so bili v zadnjem času odkriti tajni laboratoriji, v katerih so pripravljali ma-

mila. Po besedah generala Safeta je, kar se tiče ljudskega zdravja in ekonomskega položaja, nastal v tem pogledu zelo težak položaj na Srednjem vzhodu. Biro, ki naj bi se ustanovil, bi zbiral podatke in koordiniral akcijo med arabskimi državami ter organiziral boj proti trgovini z mamili. Dejavnost biroja naj bi zajela naslednje države: Saudsko Arabijo, Egipt, Irak, Perzijo, Jordanijo, Libijo, Libanon, Sirijo, Turčijo in Jemen. Ker na sestanku komisije OZN še niso dosegli soglasja o programu in kompetencah biroja, je komisija odložila vprašanje do prihodnjega zasedanja.

Rudarska proizvodnja v Aziji narašča

Po poročilu gospodarske komisije OZN za Azijo in Daljni vzhod se rudarska proizvodnja v azijskih državah še naprej povečuje. Tako je znašala v začetku leta 1955 proizvodnja premoga na Daljnem vzhodu 169 milijonov ton v primeri s 160 milijoni ton v letu 1953, nafte 18,2 milijona ton v primeri s 17,5 milijona ton in železne rude 8,4 milijona ton v primeri s 7,9 milijona ton leta 1953.

V pogledu geološko-rudarskih raziskovanj so dosegli velike uspehe na Kitajskem, v Indiji, na Japonskem, Malaji, v Pakistanu, na Filipinih in na Britanskem

nevkljudnosti do tujcev, o nevarnostih, ki baje preže na obiskovalce te sosedne dežele že takoj ob prestopu meje itd. Spremljevalec poštne direkcije A. Musger, ki nam je bil vso pot dober vodnik in skrbnik za naš telesni blagor, nas je že spotoma opozoril na to, da marsikaj ne drži, kar tozadevno pišejo pri nas listi, po prestopu meje — ko smo že pozabili nekoliko počasno poslovanje carine in izpolnjevanje formularjev — natisnjenih v treh jezikih, a v tako nebolglih in zabavni nemščini, da se potnik lahko iz srca nasmeji in tako laže premosti nevšečno in za redno, na priključke vezano progo neopravičljivo zamudo — smo se povsod lahko prepričali o gostoljubnem zadržanju in ustrežljivosti prebivalstva in gostinstva do slehernega tujca in gosta, ki se dostojno in kulturno obnaša. Cene v dražjih letoviščih ob morju so resda nekoliko visoke v primeri z lanskimi, vendar je tudi zamenjava šilinga letos ugodnejša, tako da niti ne dosegajo cen, ki jih zahtevajo pri nas v Vrbi ali Porečah ob Vrbskem jezeru. Ob jugoslovanski obali je videti letos zlasti mnogo manj takih letoviščarjev, predvsem iz Nemčije in naše države, ki so tudi letos nadejali, da se bodo spet lahko poceni šopirili z vnovčevanjem tihotapske robe in podobnim nesolidnim zadržanjem. Z izostankom takšnih »gostov« pa nobena dežela ni česar ne izgubi — tudi Jugoslavija ne.

Borneu. S posnetki iz zraka je bil napravljen geološki zemljevid Britanskega Bornea, medtem ko so aeromagnetske preiskave na Kitajskem odkrile nova velika ležišča železne rude. V Indiji so s slikami iz zraka izvršili podrobn pregled v nekaterih dolinah in tako napravili detajlni pregled nahajališč premoga.

Proizvodnja nafte in zemeljskega plina je še vedno največja v Indoneziji, kjer je dosegla leta 1954 11 milijonov ton, od katerih je bilo 10 milijonov ton za izvoz. Indoneziji sledi Borneo s 6 milijoni ton, LR Kitajska z milijonom ton in Burma z 0,2 milijona ton nafte.

Indija, Kitajska in Japonska proizvajajo okoli 90 odstotkov skupne tonaže premoga v Aziji in na Daljnem vzhodu. Proizvodnja premoga je narasla v zadnjem času zlasti v Indiji in na Kitajskem. Zadnja je proizvedla leta 1954 83 milijonov ton premoga v primeri z 69 milijoni ton leta 1953. Pričakujejo, da bo leta 1958 proizvedenih 100 milijonov ton. V istem času je Indija proizvedla okoli 38 milijonov ton, a leta 1960 bo proizvodnja dosegla približno 60 milijonov ton.

Proizvodnja železne rude je v Aziji v letu 1954 (brez LR Kitajske) dosegla številko 8,4 milijona ton. Zlasti se je povečala proizvodnja v Indiji, na Filipinih in na Malajskem polotoku. Največji proizvajalec tungstena ne samo v Aziji, temveč na svetu je LR Kitajska, kjer znaša sedanja proizvodnja 14.000 ton letno.

Patriot v črni obleki

61-letni egiptski publicist Abdel Halim el-Ghamravi je ob nedavnem odhodu angleških čet z egiptskega ozemlja prvič po 42 letih spet oblekel svetlo obleko. Ta patriot je namreč leta 1914 prisegel, da bo nosil črno obleko vse dotlej, dokler ne bo poslednji angleški vojak zapustil egiptskih tal. Kar se je še pred 40 leti zdelo zagrizenost in utvara, je danes torej resnica: zmagal je njegov patriotizem.

12.30 Kmetijski nasveti — 14.30 Za dom in žene — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 15.35 Domače viže in narodne pesmi — 18.00 Športni tednik — 18.30 Slovenske narodne pesmi — 18.50 Zunanje-politični feljton: Indija na poti v socializem — 20.00 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi — 21.00 Ob 20. obletnici falangističnega napada na špansko republiko.

Sreda, 18. julij:

6.20 Naš jedilnik — 7.10 Zabavni zvoki — 11.50 Za dom in žene — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pesmi beneških Slovencev — 13.35 Iz filmov in glasbenih revij — 14.30 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 16.00 Utrinki iz literature — 18.15 Iz zakladnice jugoslovanskih samospenov — 20.00 Opera „Kratko življenje“.

Četrtek, 19. julij:

6.20 Naš jedilnik — 7.10 Zabavni zvoki — 11.45 Dober dan, otroci! — 12.00 Moravski plesi — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Koncertni valčki — 13.35 Od arije do arije — 14.30 Turistična oddaja — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 15.35 Poje Planinski oktet — 18.00 Iz naših kolektivov — 20.00 Četrtekov večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 20. julij:

8.00 Slovenske narodne pesmi — 9.30 Pesmi o morju — 11.05 Na obisku med našimi zbori — 11.50 Za dom in žene — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Dve polonezi Chopina — 13.35 Za prijetno razvedrilo — 14.30 Oddaja za ribiče — 14.40 Želeli ste — poslušajte! — 15.35 Poje ljubljanski komorni zbor — 18.00 Novi filmi — 18.50 Družinski pogovori — 20.00 Glasba narodov sveta — 20.30 Tedenški zunanje-politični pregled.